

Telegraful Român

Anul 165 • nr. 33-36

1 și 15 septembrie 2017

O binecuvântată și pilduitoare jertfelnicie în slujirea Bisericii lui Hristos

PREAFERICITUL PĂRINTE PATRIARH DANIEL – 10 ANI DE PATRIARHAT

Ziua de 30 septembrie a anului 2007 rămâne înscrisă în istoria Bisericii Ortodoxe Române ca sărbătoarea plină de bucurie în care Preamilostivul Dumnezeu a binecuvântat neamul românesc și Biserica noastră strămoșească cu întronizarea celui de-al șaselea vrednic Întâistătător al ei, în persoana *Preafericitului Părinte Patriarh Daniel*.

Aniversarea de astăzi, la împlinirea unui deceniu de strălucită și înțeleaptă slujire arhipatriarhicească, este o sărbătoare a întregii Biserici Ortodoxe Române, care, în mod liturgic, în Taina Sfintei Liturghii aduce slavă și mulțumire Preabunului Dumnezeu pentru neasemuita bogăție de daruri duhovnicești care au rodit în *ogorul* Ortodoxiei românești prin *binecuvântata și pilduitoarea jertfelnicie* a Preafericitului Sale.

Dintru început, itinerarul devenirii teologice, academice și pastoral-misionare a Preafericitului Părinte Patriarh Daniel a fost marcat de câteva repere fundamentale:

dragostea față de Dumnezeu și față de semenii, dăruire și abnegație în slujirea Bisericii lui Hristos, trăire și mărturisire vie a adevărului dreptei credințe, apărarea și promovarea patrimoniului cultural și spiritual al Bisericii și neamului românesc.

Absolvent de liceu în anul 1970, tânărul Dan Ilie Ciubotea a răspuns chemării tainice spre slujirea preoțească, începând studiile teologice la Institutul Teologic de Grad Universitar din Sibiu. A fost un student strălucit, un model inspirator pentru toți colegii, îmbinând armonios, de-a lungul celor patru ani de studiu, cercetarea teologică cu rugăciunea, conduita morală ireproșabilă cu rezultatele de excepție la toate examenele, pe care le-a încununat cu o remarcabilă teză de licență, intitulată: „*Împăcare și slujire în Noul Testament*”.

Între anii 1974 și 1976, Preafericirea Sa a urmat cursurile de doctorat la Institutul Teologic din București, devenind discipolul părintelui Dumitru Stăniloae, cel mai mare teolog român al sec. XX. Perioada studiilor doctorale a fost, cu adevărat, una a desăvârșirii pregătirii teologice și academice, și aceasta, mai ales prin strădania renumiților profesori ai Institutului, care, prin profunzimea învățăturilor și a slujirii, au conturat în mod luminos pregătirea științifică, slujirea sacerdotală, dar mai ales ținuta duhovnicească a tânărului doctorand.

După o perioadă de asiduă cercetare științifică la Strasbourg, Franța (1976-1978), și la Freiburg im Breisgau –

Germania (1978-1980), a fost numit profesor la Institutul ecumenic de la Bossey, Elveția (1980-1988). Eminent discipol al părintelui Stăniloae, Preafericirea Sa a devenit în 1987, la Sihăstria Neamțului, *monahul Daniel*, ucenic și următor în viața duhovnicească al marelui duhovnic *părintele Ilie Cleopa*. A fost hirotonit *ierodiacon* la 14 august 1987 și *ieromonah* la 15 august 1987, iar în 1988 a fost hirotesit *protosinghel* și numit *Consilier patriarhal*, Director al Sectorului *Teologie Contemporană și Dialog Ecumenic*.

În același an, 1988, a devenit Conferențiar la Catedra de Misiune Creștină a Institutului Teologic Universitar Ortodox din București.

Vasta sa cultură teologică, adâncă experiență duhovnicească și slujirea jertfelnică închinată Bisericii și semenilor au cunoscut o nouă strălucire o dată cu alegerea și hirotonirea Preafericitului Sale în slujirea de *Episcop-vicar* al Arhiepiscopiei Timișoarei, cu titlul de *Lugojanul*, în data de

4 martie 1990, la Duminica Ortodoxiei. Și pentru ca „*lumina să lumineze tuturor*”, la 7 iunie 1990, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române l-a ales pe noul episcop-vicar în slujirea de *Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Bucovinei*. Timp de aproape 18 ani, luminat și călăuzit de harul lui Dumnezeu, Preafericirea Sa a umplut străvechiul ținut al Moldovei cu eferescența unei activități *pastorale, misionare, mediatice și social-filantropice* fără egal, arătându-se un vrednic urmaș al sfinților mitropoliți *Varlaam, Dosoftei și Veniamin*. Prin punerea în lucrare a darurilor sufletești primite de la Dumnezeu, printr-o pilduitoare jertfelnicie în slujirea Bisericii lui Hristos, a înnoit din temelii și a dat o strălucire spirituală aparte Eparhiei încredințate spre păstorie.

Datorită jertfelniciei dăruirii în slujirea lui Hristos și a neasemuitelor realizări pastoral-misionare și social-filantropice ale Preafericitului Sale ca Mitropolit al Moldovei, în septembrie 2007, ierarhii și poporul ortodox român, sub călăuzirea Duhului Sfânt, l-au ales și l-au așezat în scaunul de Întâistătător al Bisericii noastre Ortodoxe strămoșești.

Au trecut 10 ani de luminoasă slujire arhipatriarhicească a Preafericitului Părinte Daniel. Realizările Preafericitului

(continuare în p. 2)

† LAURENȚIU,
Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Despre autocefalie

Teodor BACONSCHI

Biserica Ortodoxă Română este autocefală: cu bune și rele! Acest concept – viața de sine stătătoare – definește granițele statului român ca frontiere canonice ale Patriarhiei Române. Cele două entități – Stat și Biserică (majoritară/națională) – se împletesc în imediat, dar și ca destin: se garantează reciproc, lucrează laolaltă pentru binele comun și suferă, la o adică, împreună. În lumea ortodoxă, autocefaliile bisericesti au apărut odată cu emanciparea statelor naționale din *commonwealth*-ul postbizantin. Ele sunt reflexul naționalismelor din veacul al XIX-lea, dar și produsul lent al unei *translatio imperii* eșuate: chiar dacă Moscova s-a autodeclarat „a treia Romă”, creștinismul răsăritean ortodox nu a mai avut un reper federator stabil, așa cum fusese, timp de un mileniu, Imperiul Bizantin. Sub influența Renașterii și a Reformei asupra Europei de Est, traducerile vernaculare ale Sfintei Scripturi, înmulțite după secolul al XVI-lea, au „naționalizat” gradual cultul, teologia, pastorația și (pornind de aici) conștiința de sine ale tuturor neamurilor pravoslavnice, ridicate la o viață independentă și statal-suverană, mai ales după Primul Război Mondial, încheiat cu „Pacea wilsoniană” de la Versailles. Și fără să adoptăm un determinism istoric strict, admitem că decuparea lumii ortodoxe postbizantine în parcele canonice autocefale, pe calapod național, e rezultatul unor conjuncturi geopolitice, dar și al unor evoluții ideologice specifice moderne.

Autocefalia BOR a fost, într-un fel, produsul paradoxal al secularizării averilor bisericesti decise, după modelul francez, de către domnitorul Alexandru Ioan Cuza. Secularizarea a luat din sfera Patriarhiei Ecumenice, a Sfântului Munte și a altor centre duhovnicești orientale un patrimoniu ecleziastic etatizat, în schimbul unui nou contract politic între Statul român (redus atunci la Princi-

(continuare în p. 4)

Din cuprins:

Pr. Academician Mircea Păcurariu

Doi elevi de liceu, viitori preoți: Gheorghe

Papuc și Ioan Glăjar | pagina 4

Claudiu Ștefan Raicu

Chipul iconic al mărturisitorilor sau despre

„devenirea într-o icoană” în perioada sistemului concentraționist (II) | pagina 7

† Visarion, Episcopul Tulcii

Remember: Eveniment Ecumenic la Sibiu în 2007 | pagina 11

O binecuvântată și pilduitoare jertfelnicie în slujirea Bisericii lui Hristos: Preafericitul Părinte Patriarh Daniel – 10 ani de Patriarhat

(urmare din p. 1)

Sale, pe toate palierele vieții bisericești, sunt de excepție. Cu fiecare proiect social-filantropic, pastoral, cultural, misionar sau administrativ-bisericesc realizat la nivelul Patriarhiei Române în acest deceniu, am simțit, ca membru al Sfântului Sinod, împlinirea sufletească și bucuria deplină a slujirii bisericești și am înțeles în ce chip ales Dumnezeu binecuvintează râvna și jertfelnicia slujitorului Său, când acesta caută să împlinească voia lui Dumnezeu în lume, binele Bisericii și al întregului popor drept-credincios.

De la începutul misiunii sale arhipăstorești, Preafericirea Sa a căutat să înnoiască din temelii **lucrarea filantropică a Bisericii**, mai cu seamă într-un context social marcat adânc de sărăcie, individualism, secularizare, abandon școlar etc. Părintele Patriarh a arătat mereu că *lucrarea filantropică a Bisericii este continuarea lucrării filantropice, vindicătoare, sfințitoare și mântuitoare a Mântuitorului Iisus Hristos*, că iubirea pentru semeni, indiferent de credință, rasă sau etnie este însăși *viața creștină* și, de aceea, cu toții trebuie să devenim „*mâinile întinse ale iubirii milostive a lui Dumnezeu pentru lume*”. În acești 10 ani, activitatea social-filantropică a Bisericii a cunoscut o dezvoltare de excepție, așa încât, în eparhiile Bisericii Ortodoxe Române funcționează, în prezent, peste 700 de instituții și servicii sociale: cantine, instituții medicale și farmacii, centre de zi pentru copii, centre educaționale, centre de zi și rezidențiale pentru vârstnici, birouri de asistență socială și centre comunitare, centre de tip familial, grădinițe sociale, centre de urgență pentru persoane fără adăpost, pentru orfani etc.

Grija pentru **misiunea pastorală a Bisericii**, pentru educația tinerilor, pentru pregătirea clerului și educarea duhovnicească a credincioșilor a fost o preocupare constantă și esențială a Preafericirii Sale. Au fost realizate și sunt în curs de desfășurare o multitudine de activități și proiecte de mare anvergură. Preafericirea Sa a urmărit înființarea unui *Birou de catehizare* pe lângă fiecare parohie, a inițiat și a coordonat complexe proiecte editoriale-culturale, a înnoit și a completat colecțiile patristice,

cărțile de cult, programele și manualele de religie, a purtat de grijă față de educația religioasă din școli, a promovat, cu rezultate excelente, proiectele „*Hristos împărtășit copiilor*”, „*Alege școala*”, „*Calea mântuirii*” etc. Pe lângă toate acestea, Preafericirea Sa a fondat multiple publicații, a inițiat importante proiecte sau lucrări colective de cercetare teologică, a coordonat nenumărate simpozioane, colocvii și congrese naționale și internaționale, a publicat peste 900 de studii și articole, precum și multiple volume ca să ofere *hrană spirituală* preoților și credincioșilor.

În societatea noastră dominată de comunicare și informare, o lucrare misionară de pionierat a fost înființarea *Agenției de presă Basilica* a Patriarhiei Române, cu cele cinci componente: *Radio TRINITAS*, *Televiziunea TRINITAS TV*, *cotidianul „Ziarul Lumina”* cu săptămânalul „*Lumina de Duminică*”, *revista lunară „Vestitorul Ortodoxiei”*, *Agenția de știri „Basilica”*. Prin aceste mijloace noi *Vestea cea Bună* a Cuvântului lui Dumnezeu, frumusețea slujbelor Bisericii, a culturii și spiritualității românești ajunge pretutindeni în țară și în lume, mângâind și zidind duhovnicește sufletele credincioșilor.

De numele și jertfelnicia slujire arhipăstorească a Preafericitului Părinte Daniel se leagă împlinirea unui deziderat de un secol al românilor, edificarea **Catedralei Mântuirii Neamului** – simbol al unității și demnității noastre naționale. La două luni de la întronizare, cu înțelepciune și încredințare deplină în purtarea de grijă a Preamilostivului Dumnezeu, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a sfințit, împreună cu membrii Sfântului Sinod, amplasamentul noii Catedrale Patriarhale. Au urmat trei ani de proceduri documentare pentru împlinirea tuturor celor legale, iar în anul 2010 au început lucrările propriu-zise, așa încât, cu inimile luminate de credință, avem nădejdea că anul viitor, când vom aniversa 100 de ani de la Marea Unire, să fim părtași la marea bucurie a consacării Catedralei noastre naționale. N-a scăpat purtării de grijă a Preafericirii Sale nici actuala Catedrală Patriarhală „*Sfinții Împărați Constantin și Elena*”, unde au fost executate ample lucrări de consolidare, restaurare și înfrumusețare, fiind resfințită în

ziua de 26 octombrie 2008. De asemenea, Preafericirea Sa a inițiat și a coordonat amplele lucrări de înnoire și înfrumusețare a Reședinței patriarhale, a Palatului patriarhal, precum și a altor edificii din patrimoniul cultural-spiritual al Patriarhiei Române.

Preafericirea Sa este un bun Părinte duhovnicesc și pentru românii plecați dincolo de granițele țării noastre. Pentru ca aceștia să nu-și piardă identitatea de credință, limbă și cultură, Preafericirea Sa a organizat și a intensificat viața bisericească în diaspora prin organizarea de noi eparhii și alegerea de noi vrednici ierarhi care să păstorească sufletele românilor plecați departe de țară. De asemenea, a căutat, de la început, să întărească disciplina vieții bisericești, oferind Bisericii un nou *Statut și Regulamentele* necesare, acestea constituind un *Cod de legiuri* proprii, izvorât din tradiția canonică a Bisericii Ortodoxe, care să răspundă cerințelor actuale ale vieții clerului, monahilor și credincioșilor noștri.

Toate aceste preafrumoase realizări și luminoase împliniri din toate domeniile vieții bisericești oglindesc înțelepciunea, jertfelnicia și dragostea de Dumnezeu și de semeni a Părintelui nostru sufletesc, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. Preafericirea Sa este una dintre marile personalități ale Ortodoxiei contemporane, ierarh cu păstorie exemplară și model inspirator pentru toți, teolog profund, adânc și fidel înrădăcinat în Tradiția ortodoxă, mereu deschis spre dialogul frățesc, răspunzând la toate provocările societății contemporane.

În lumina lucrărilor deosebite și a împlinirilor Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, la acest binecuvântat moment aniversar – *10 ani de Patriarhat* – alături de toți membrii Sfântului Sinod, de clerul și credincioșii Bisericii noastre străbune, aducem prinosul recunoștinței și al dragostei noastre, rugând pe Bunul Dumnezeu să-i dăruiască Arhipăstorului nostru sănătate deplină, ani mulți de slujire și dăruire jertfelnică, spre slava Preasfintei Treimi și spre mântuirea noastră.

Întru mulți, fericiți și binecuvântați ani, **Preafericite Părinte Patriarh!**

Dezvrăjirea lumii prin scris, cronică de carte

În epoca aceasta în care ne așteptăm, mai degrabă, să fie întrebați copiii, la școală, cât de repede tastează, ce memorie are computerul lor sau dacă au găsit destule resurse online pentru lucrarea pe care o aveau de pregătit, scrisorile redactate de mână devin obiecte de muzeu, mijloace *prăfuite* de comunicare, prilejuri din ce în ce mai rare de bucurie. Lumea se mărginește (în nemărginirea *World Wide Web*) la ecranul unui computer, al unei tablete sau al unui telefon, iar *caligrafia* s-a transformat în știința dexterității și rapidității de a folosi tastatura. Aproape că putem rosti: *Scrisul (de mână) a murit! Trăiască scrisul (virtual)!*

În anul 2012, a fost publicat și la București, la Editura Curtea Veche, *Scrisoriar*, al lui Mihail Șișkin, cu o traducere din limba rusă și note de Antoaneta Olteanu. O carte foarte apreciată în lumea literară internațională, încă din 2010, de la apariția ei, *Scrisoriar* spune povestea Sașei și a lui Volodia, despărțiți fizic de război, dar legați prin scrisorile lor.

Astfel, dragostea acestora transcende timpul și spațiul cu ajutorul scrisului. Relația pe care cititorul o poate construi în memorie prin intermediul scrisorilor protagoniștilor – cumva o recuperare contemporană a romanului epistolar de secol XIX; o recuperare, dar și o recalibrare-restaurare-repoziționare, așa spune – este aceea a unei iubiri creatoare de timp și de spațiu proprii cuplului aflat la cârma poveștii: „Știu că exist, dar am nevoie tot timpul de dovezi, de atingeri. Fără tine sunt o pijama goală aruncată pe un scaun. Numai din cauza ta au început să îmi fie dragi mâinile mele, picioarele, trupul, pentru că tu l-ai sărutat, pentru că tu îl iubești. Mă privesc în oglindă și mă surprind că îmi spun: uite, asta e cea pe care o iubește el. Și îmi place de mine. Dar mai înainte nu mi-a plăcut niciodată cum arătam.” (p. 21)

Un *alter ego* necesar, am putea spune – cu atât mai mult din punct de vedere creștin – celălalt vine mereu în întâmpinarea eului, vine mereu să îi confirme prezența, existența. Dumnezeu nu ne creează pentru a ne admira în oglindă, precum Narcis, ci pentru a fi oglinzi în care ceilalți să își poată vedea/ (de ce nu) repara chipurile. „Probabil, pentru a fi real, trebuie să exiști nu în conștiința ta, care e așa de nesigură, sub influența, de exemplu, a somnului, când nici tu nu știi dacă ești viu sau nu, ci în conștiința altui om. Și nu pur și simplu a unui om, ci a celui pentru care e important să știe că tu exiști. De exemplu, eu știu, Sașenka mea, că tu exiști. Și tu știi că eu exist. Și asta mă face să fiu real aici, unde totul e cu susul în jos” (p. 38).

Romanul lui Șișkin este și mai interesant/ captivant/ important, atunci când vine vorba despre temele creștine abordate. Volodia moare pe front, informație pe care cititorul o primește în prima parte a poveștii, totuși, scrisorile dintre cei doi nu se opresc nici măcar odată cu îmbătrânirea Sașei. Nu mai avem un bărbat și o femeie de trup, de carne, ci avem două trupuri de literă, de cuvânt, care trăiesc în *illo tempore*. Pentru noi, creștinii, este simplu: noi știm, „Cuvântul S-a făcut Trup” (Ioan 1, 14). Din punct de vedere literar, în contemporaneitate, scriitorul român Gheorghe Crăciun a explorat adânc această legătură *cuvânt-trup-literă-corp-carne*. Șișkin își aduce aportul lui. Mergând mai departe, tot noi știm, omul este iubire, este dăruire; tocmai pentru că El este Omul. „Și tot timpul încerc să găsesc o justificare faptului că nu ești aici, nu ești alături de mine. Nu o explicație, o justificare. Și uite ce mi-a venit în minte. Este ca în copilărie, dacă ai ceva, trebuie să împarți lucrul acela. De exemplu, tu ai primit bomboane, dar alții nu au.

Și trebuie să le împarți. Că, altfel, pot pur și simplu să îți le ia. Și în viața asta trebuie să împarți mereu ceea ce ai mai drag. Și cu cât e mai drag, cu atât trebuie să dai mai mult. Să împarți ce iubești, că altfel îți se ia de tot” (p. 74). Urmează alte teme abordate și în creștinism: trup, singurătate, viață, moarte: „Noaptea tragi cu urechea la ceas – cum ia el viața. Singurătatea este atunci când parcă ai tot pentru a nu fi singur, dar, de fapt, nu ai nimic. În toată insomnia, stai gol în baie, îmbătrânit, în fața oglinzii. Te uiți la trupul trădător. Sub ochii lipsiți de culoare sunt pungi lăsate, din urechi îți ies lațe. Și te scarpini între omoplați cu perița de dinți și te gândești că în curând o să mori. Cum de s-a ajuns aici?” „Moartea trebuie s-o iei cu ușurință: te-ai copt, ești smuls ca un morcov din strat. Doar că morcovul nu iese singur” (p. 323). Găsim în *Scrisoriar* și o (atăt de creștină) interpretare foarte interesantă a unei teme din afara creștinismului: „Am citit despre reîncarnare, apoi m-am hotărât să mă rad. Îmi privesc barba cărunță și îmi dau seama că migrația sufletelor are loc permanent, pur și simplu noi ne mutăm în propria persoană. Am fost copil, sunt bătrân și sufletul mi s-a mutat dintr-un trup în altul de un număr infinit de ori – în fiecare dimineață. Peste noapte, pe neobservate, trupul devine altul” (324).

Închei această cronică, mărturisind că v-am făcut martori ai acestor scurte pasaje-*teaser* tocmai pentru a vă invita la o lectură proprie, deoarece consider cartea lui Șișkin o altă capodoperă a unui autor rus, de data aceasta, contemporan.

[Mihail Șișkin, *Scrisoriar*, Editura Curtea Veche, București, 2012, 351 p.]

Pr. Prof. Dr. Daniel PUIA-DUMITRESCU

LITURGHIE • PASTORAȚIE • MĂRTURISIRE

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Marti, 1 august. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Sâmbătă, 5 – duminică, 6 august – Praznicul Schimbării la Față a Domnului. Î.P.S. Sa a participat, în calitate de delegat al P.F. Părinte Patriarh Daniel, la Mănăstirea Robaia din Arhiepiscopia Argeșului și Muscelului, la manifestările prilejuite de proclamarea oficială a canonizării Sfântului Cuvios Pafnutie Pârnu Zugravul. A slujit Sfânta Liturghie împreună cu Î.P.S. Părinte Calinic, Arhiepiscopul Argeșului și Muscelului, Î.P.S. Părinte Casian, Arhiepiscopul Dunării de Jos, P.S. Părinte Galaction, Episcopul Alexandriei și Teleormanului, P.S. Părinte Siluan, Episcopul Român Ortodox din Ungaria, și un mare sobor de preoți și diaconi. A adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură.

Luni, 7 august. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Marti, 8 august. A vizitat Mănăstirea Bunești, jud. Brașov, precum și Centrul social-misionar și cultural „Sf. Ierarh Andrei Șaguna” din localitatea Copșa Mică, jud. Sibiu.

Miercuri, 9 august. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Joi, 10 august. Cu ocazia praznirii Sf. Arhidiacon Lavrentie, ocrotitorul spiritual al Î.P.S. Sale, a participat la o slujbă de Te Deum oficiată la Capela mitropolitană. La final a adresat un cuvânt de binecuvântare celor prezenți: membri ai administrației eparhiale și ai corpului profesoral de la Facultatea de Teologie „Sf. Andrei Șaguna”, protopopi, monahi și preoți.

Vineri, 11 august. A avut program de lucru la cabinet.

Duminică, 13 august. Î.P.S. Sa a oficiat slujba de sfințire a Bisericii „Adormirea Maicii Domnului” din localitatea Porumbacu de Jos, Protopopiatul Avrigh. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. În cadrul Sfintei Liturghii l-a hirotonit preot pe diaconul Constantin Ivan și a fost hirotonit preot pe seama Parohiei Sărata, județul Sibiu. La final, Î.P.S. Sa l-a hirotesit *iconom stavrofor* pe fostul paroh de la Porumbacu de Jos, preotul Ionuț Popa, actualul preot capelan al unității militare din Cincu, județul Brașov. De asemenea, actualul paroh de la Porumbacu de Jos, preotul Constantin Avram, a fost hirotesit *iconom*. A acordat acte de cinstire principalilor ctitori și binefăcători. În aceeași zi, la vremea Vecerniei, la Biserica „Sf. Cuv. Parascheva” din localitatea Rășinari, Protopopiatul Săliște, Î.P.S. Sa l-a instalat în parohie pe noul paroh, preotul Ioan Șovrea, adresând credincioșilor prezenți un cuvânt de învățătură.

Luni, 14 august. A avut program de audiențe și lucrări de birou. În aceeași zi, Î.P.S., Sa împreună cu P.S. Ilarion Făgărășanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, și cu P.S. Sofian Brașoveanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Germaniei, Austriei și Luxemburgului, a oficiat slujba de sfințire a Așezământului filantropic „Sf. Nectarie Taumaturgul” și „Sf. Efreim cel Nou” de la Mănăstirea „Brâncoveanu” Sâmbăta de Sus, județul Brașov. În aceeași zi, ierarhii au sfințit și Centrul de patrimoniu cultural „Radu Brâncoveanu” din cadrul mănăstirii. Aici funcționează un laborator de restaurare și conservare a icoanelor pe sticlă și pe lemn, un depozit pentru păstrarea în condiții optime a icoanelor vechi și un depozit pentru păstrarea obiectelor de cult vechi ale mănăstirii. În seara premergătoare hramului Mănăstirii „Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus, județul Brașov, Î.P.S. Sa a oficiat slujba Privegherii și Prohodul Maicii Domnului la altarul de vară al așezământului monahal, adresând celor prezenți un cuvânt de binecuvântare.

Marti, 15 august – Praznicul Adormirii Maicii Domnului. A slujit Sfânta Liturghie și Taina Sfântului Maslu la Mănăstirea Brâncoveanu, Sâmbăta de Sus, împreună cu P.S. Ilarion Făgărășanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, și cu Preasfințitul Sofian Brașoveanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Germaniei, Austriei și Luxemburgului, și cu un mare sobor de preoți și diaconi, și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură.

La sfârșitul slujbei, Î.P.S. Sa l-a hirotesit *arhidiacon* pe ierodiaconul Epifanie (Eugen) Chițu.

Miercuri, 16 august – Sărbătoarea Sfinților Martiri Brâncoveni. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură la Mănăstirea Brâncoveanu-Sâmbăta de Sus.

Joi, 17 – vineri, 18 august. A participat la ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Sâmbătă, 19 august. A primit la Reședința mitropolitană din Sibiu vizita Comisiei de Tineret „Echos” din cadrul Consiliului Mondial al Bisericilor de la Geneva, Elveția.

Duminică, 20 august. Împreună cu Î.P.S. Serafim, Arhiepiscopul Ortodox Român al Germaniei, Austriei și Luxemburgului și Mitropolitul Ortodox Român al Germaniei, Europei Centrale și de Nord, Î.P.S. Sa a oficiat slujba de sfințire a Bisericii „Sfântul Nicolae” din localitatea Cincu, Protopopiatul Făgăraș I. A săvârșit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. La final, Î.P.S. Sa l-a hirotesit *iconom stavrofor* pe părintele paroh Florin Adrian Butum și a oferit acte de cinstire Adunării și Consiliului parohiale, Primăriei Cincu și mai multor binefăcători.

Luni, 21 august. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

Marti, 22 august. A avut program de lucru la cabinet.

Miercuri, 23 august. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Joi, 24 august. A avut program de lucru la cabinet.

Duminică, 27 august. Împreună cu Î.P.S. Serafim, Arhiepiscopul Ortodox Român al Germaniei, Austriei și Luxemburgului și Mitropolitul Ortodox Român al Germaniei, Europei Centrale și de Nord, Î.P.S. Sa a oficiat slujba de resfințire a Bisericii „Nașterea Sf. Ioan Botezătorul” din localitatea Boholț, Protopopiatul Făgăraș II. A slujit Sfânta Liturghie și a adresat credincioșilor un cuvânt de învățătură. La finalul Sfintei Liturghii, Î.P.S. Sa l-a hirotesit *iconom* pe preotul paroh Ioan Paroș.

Luni, 28 august. A avut program de audiențe și lucrări de birou.

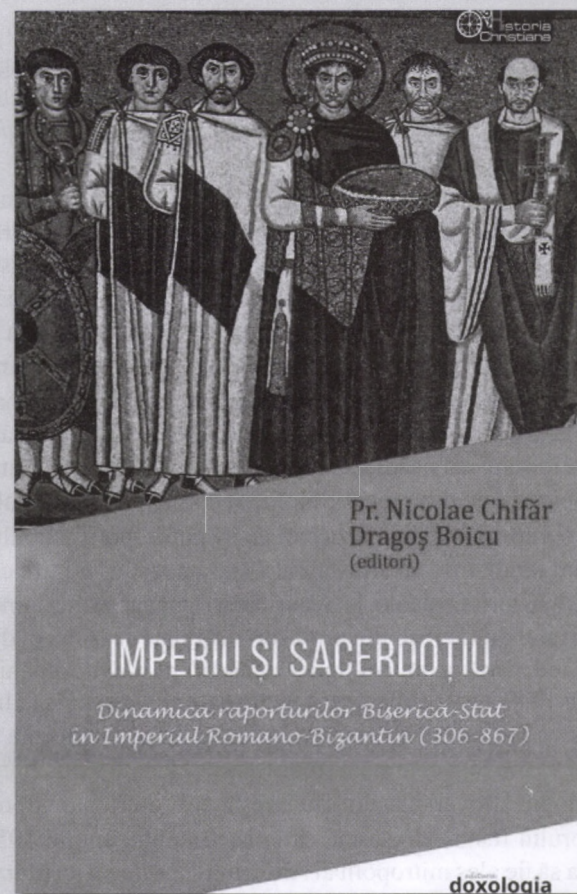
Marti, 29 august – Sărbătoarea Tăierii Capului Sf. Ioan Botezătorul. La invitația P.S. Părinte Andrei, Episcopul Covasnei și Harghitei, Î.P.S. Sa a oficiat slujba de sfințire a bisericii Mănăstirii Făgețel, jud. Harghita, împreună cu Î.P.S. Părinte Ioan, Mitropolitul Banatului, Î.P.S. Părinte Varsanufie, Arhiepiscopul Râmnicului, Î.P.S. Părinte Ioachim, Arhiepiscopul Romanului și Bacăului, P.S. Părinte Nicodim, Episcopul Severinului și Strehaiei, P.S. Părinte Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei, precum și o delegație de clerici din Mitropolia Vidinului, Bulgaria, condusă de P.S. Părinte Polycarp de Belogradchik, Episcop-vicar al Mitropoliei Vidinului. A adresat celor prezenți un cuvânt de învățătură. La finalul Sf. Liturghii, prin aprobarea și binecuvântarea Sfântului Sinod al B.O.R., Î.P.S. Sa l-a hirotesit arhimandrit pe preacuviosul părinte Ghelasie Mureșan, starețul Mănăstirii Făgețel și exarh al mănăstirilor din Eparhia Covasnei și Harghitei. De asemenea, în semn de apreciere deosebită a activității misionare a acestuia, Î.P.S. Sa a acordat părintelui Ghelasie Mureșan și distincția mitropolitană „Crucea Șaguniană pentru clerici”.

Miercuri, 30 august. A avut program de lucru la cabinet. A prezidat ședința Permanenței Consiliului Eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului.

Pr. Dr. Cristian VAIDA

TEOLOGIE ȘI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Sub egida Editurii Doxologia de la Iași a apărut lucrarea *Imperiu și sacerdoțiu. Dinamica raporturilor Bisericii-Stat în Imperiul Romano-Bizantin (306-867)*, avându-i ca editori pe decanul Facultății de Teologie din Sibiu, Pr. Prof. Dr. Nicolae Chifăr, și pe mai tânărul și destoinicul său colaborator, Asist. Dr. Dragoș Boicu.

Lucrarea este o concretizare și o încununare a viziunii magistrului, care de la începutul activității sale ca îndrumător de doctorat a dorit ca, prin cercetări distincte ale ucenicilor, să fie aprofundate coordonatele relației Bisericii-Stat în timpul unui împărat și/sau a dinastiei întemeiate de el. Asupra epocii constantiniene s-a aplecat părintele Ovidiu Panaite de la Alba Iulia, care arată că perioada de domnie a lui Constantin cel Mare a marcat apropierea între istoria romană și istoria creștinismului.

Epoca următoare (a valentinienilor) și tranziția spre dinastia teodosiană sunt abordate de Asist. Dr. Dragoș Boicu. Tranziția de la epoca teodosiană și până la începutul domniei lui Iustin I este tratată de Dr. Alin Boboc, pentru ca epoca iustiniană să fie abordată de Pr. Ciprian Cătană. Părintele Nicolae Chifăr se apleacă asupra relației dintre Biserică și Statul bizantin, cu evoluția sa aparte din prima fază a crizei iconoclaste.

Lucrarea se dovedește a fi un compendiu absolut necesar pentru înțelegerea evoluției relației dintre Biserică și Stat în primele secole creștine, conștientizând că înainte să utilizăm atât de mult și să cităm aspecte legate de simfonia bizantină, trebuie să lecturăm și volumul de mai sus, pentru o cât mai bună înțelegere a ceea ce este ea de fapt și care a fost evoluția sa.

Mitropolitul Laurențiu

TEOLOGI ORTODOCȘI ÎN ÎNCHISORILE COMUNISTE

Pr. Academician
MIRCEA PĂCURARIU

Doi elevi de liceu, viitori preoți: GHEORGHE PAPUC și IOAN GLĂJAR

După atâtea nume ilustre pe care le-am evocat în paginile ziarului „Telegraful Român”, mă opresc asupra prietenilor mei de o viață, consilierul arhiepiscopesc *Gheorghe Papuc* și lectorul *Ioan Glăjar*.

Primul s-a născut la 28 iulie 1928 în orașul Covasna, într-o familie de țărani oieri, care i-au insuflat de mic dragostea de Biserică și de muncă. Din cauza ocupației hortiste a locurilor natale, după absolvirea a patru clase primare în Covasna, a fost nevoit să facă primele trei clase de liceu la Năsăud, dar în limba maghiară. Din 1944 până la absolvire, și-a continuat studiile la Liceul ortodox „Andrei Șaguna” din Brașov. Au urmat momente de încercare, căci îndată după terminarea liceului, a fost arestat, anchetat și maltratată la Securitatea din orașul Sfântu Gheorghe, alături de alți tineri entuziaști care crezuseră că se pot împotrivi noului regim totalitarist-ateu instaurat în țara noastră; printre cei care l-au torturat acolo, la Securitatea românească se număra și unul dintre foștii lui profesori maghiari de la liceul din Năsăud, care, pe atunci jignează adeseori pe elevii români.

În 1949 a fost eliberat din închisoare și s-a înscris la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, luându-și licența în iunie 1953. Și-a continuat studiile ca doctorand la Institutul Teologic Universitar din București, sub îndrumarea profesorului Iustin Moiescu, care, la începutul anului 1956 avea să fie ales mitropolit al Ardealului, peste un an mitropolit al Moldovei, iar din 1977 patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Cu sprijinul acestuia, la 28 octombrie 1956, a fost hirotonit diacon pe seama Catedralei mitropolitane din Sibiu, încredințându-i-se și un post la „secția culturală” a Arhiepiscopiei. În această slujire și-a început colaborarea la periodicele sibieni: „Mitropolia Ardealului”, „Telegraful Român” și „Îndrumătorul bisericesc”. Mai mult decât atât, după alegerea profesorului Nicolae Mladin ca mitropolit al Ardealului, în 1967, i s-a încredințat redactarea ziarului „Telegraful Român”, sarcină pe care a îndeplinit-o până în vara anului 1978. Iar „Îndrumătorul bisericesc” l-a condus din 1968 până la moarte. În revista „Mitropolia Ardealului”, dar și în alte periodice, a publicat peste șaiszeci de predici. O parte dintre predicile și articolele publicate le-a strâns în volumul *Întru înnoirea vieții* (1978), iar alte peste patruzeci de predici au apărut în volumul *Lumină lină* (1985), sub îngrijirea sa. Din 1968 a fost numit Consilier cultural al Arhiepiscopiei Sibiului, funcție pe care a deținut-o până la sfârșitul vieții. În această calitate, a prezidat zeci de conferințe de îndrumare misionară la protopopiatele din Arhiepiscopia Sibiului, a slujit aproape în toate duminicile și sărbătorile anului, mai ales în Catedrala mitropolitană, dar și în alte biserici, rostind și multe predici, s-a interesat cu multă dăruire de soarta românilor ortodocși din județele Covasna, Harghita și Mureș.

Părintele Gheorghe Papuc a fost hirotonit preot și hirotonit iconom stavrofor chiar în 1990 de către mitropolitul Antonie Plămădeală. Din nefericire a murit pe neașteptate la 27 octombrie 1993, la vârsta de 65 de ani, fiind încă în deplină putere de muncă. A rămas în amintirea sibiienilor ca un teolog cu aleasă pregătire, ca un slujitor al altarului și al amvonului, ca un Consilier cultural care a lucrat cu multă dăruire, ca un om al datoriei care nu a cunoscut niciodată odihna.

*

O altă victimă a regimului comunist a fost Părintele lector Ioan Glăjar, fiu al Țării Făgărașului, născut în Ucea de Jos, la 24 martie 1929, în casa unor țărani credincioși. După

ce a făcut patru clase la școala primară din sat, s-a înscris la Liceul „Radu Negru” din Făgăraș. Din nefericire, în ziua de 29 iunie 1948, deci după terminarea a șapte clase de liceu, a fost arestat în casa părintească din Ucea de Jos. Tot atunci au fost arestați și alți colegi ai săi de liceu, acuzați că au făcut parte din organizația secretă „Frăția de Cruce”, cu profil național și anticomunist. A fost anchetat la Securitatea din Făgăraș, apoi la cea din Brașov și închis la Penitenciarul de acolo. A fost judecat la Tribunalul din Brașov, abia în februarie 1949, alături de alți elevi, studenți, intelectuali și țărani, mai ales din Țara Făgărașului. A fost condamnat la un an de închisoare corecțională, sub acuzația de „uneltire împotriva ordinii de Stat”. A fost eliberat după un an și trei luni de detenție, la 1 octombrie 1949.

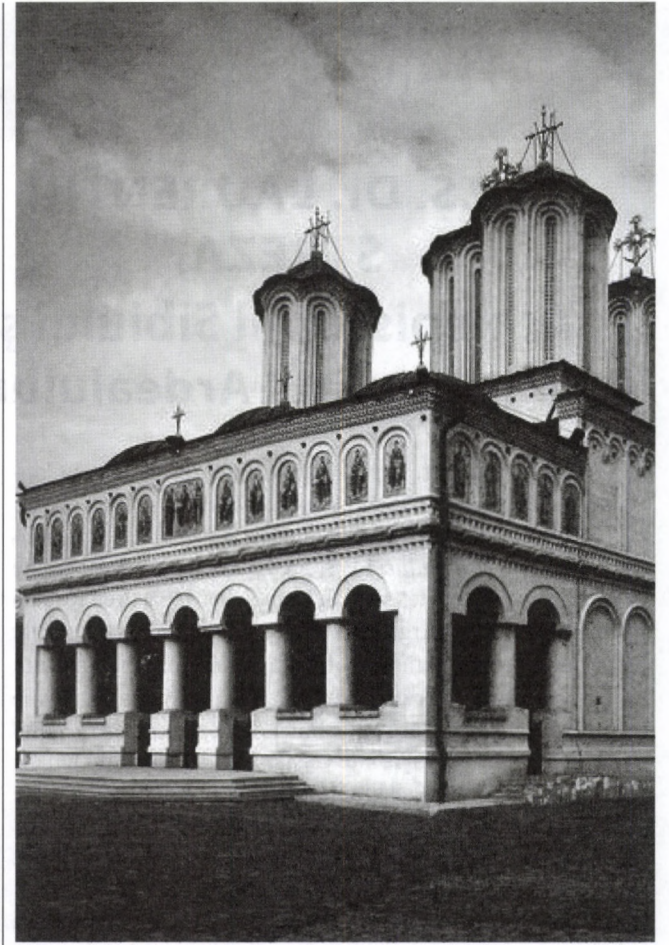
De acum va începe adevăratul calvar al vieții sale. N-a mai fost primit la Liceul „Radu Negru” din Făgăraș, nici la Liceul „Gheorghe Lazăr”. Din această cauză a fost nevoit să se angajeze ca muncitor pe un șantier de construcții ca să poată să termine ultima clasă de liceu ca „elev particular”. După absolvirea liceului, s-a prezentat de patru ori la examene de admitere pentru învățământul universitar, o dată la o facultate de construcții, apoi de trei ori la facultăți de matematică-fizică. A fost respins de fiecare dată din cauza „dosarului”.

În astfel de condiții, în toamna anului 1950, s-a înscris la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, unde s-a bucurat de aprecierile renumiților săi dascăli de la vremea respectivă. După obținerea licenței, în 1954, s-a căsătorit, în speranța că va primi o parohie, dar toate încercările sale au fost zadarnice. Totuși, a fost hirotonit diacon la Sibiu și s-a înscris la cursurile de doctorat la Institutul Teologic Universitar din București, la catedra de Teologie Fundamentală și Istoria Religiei, deținută pe atunci de către Părintele Profesor Petru Rezuș, care l-a apreciat în mod deosebit. A întocmit mai multe lucrări de seminar care au fost publicate în periodicele bisericești de atunci.

Din nou, drumurile sale spre o parohie urbană sau spre învățământul universitar au fost blocate de Securitate și de „împuțerniciții” Departamentului Cultelor. Abia la 27 februarie 1960 a fost hirotonit preot pe seama parohiei Ucea de Jos, localitatea natală. Acolo a păstorit timp de 46 de ani, deci până în anul 2006, când a cerut pensionarea. A lucrat ani în șir la refacerea bisericii parohiale, mai ales după ce turla sa imensă s-a prăbușit. A colaborat la periodicele sibieni: „Mitropolia Ardealului”, „Telegraful Român” și „Îndrumătorul bisericesc”.

La recomandarea fostului său profesor Nicolae Mladin, acum mitropolit al Ardealului, între anii 1974 și 1977 a fost numit Consilier economic al Arhiepiscopiei Sibiului. În 1976 a fost numit lector pentru Istoria Religiei la Institutul Teologic din Sibiu, activând aici până în 1991, păstrându-și și parohia, deci a fost nevoit să facă „naveta” timp de 15 ani. Și-a îndeplinit cu multă conștiinciozitate atât slujba de consilier, cât și pe cea de lector, fiind apreciat atât de către preoți, cât și de către studenți.

A trecut la cele veșnice în parohia sa, la 14 aprilie 2012, a treia zi de Paști, iar un sobor de peste patruzeci de preoți, în frunte cu mitropolitul Laurențiu și episcopul-vicar Andrei Făgărașanul i-au făcut slujba prohodului din „Săptămâna Luminată” în biserica din Ucea de Jos, pe care a restaurat-o și în care a slujit cu credință în Dumnezeu și dragoste de oameni timp de aproape o jumătate de veac.

Despre autocefalie

(urmăre din p. 1)

patele Unite) și BOR: ca urmare a preluării respectivului patrimoniu, Statul se angaja să subvenționeze Biserica, adică să-i ofere compensații bănești stabile, capabile să-i asigure funcționarea normală. Cu alte cuvinte, evoluția spre autocefalie – paralelă cu procesul câștigării *manu militari* a independenței statale față de Imperiul Otoman muribund – a fost, de fapt, un avatar al josefinismului. Văduvind BOR de vechiul său patrimoniu – obținut în timp prin danii domnești și munificență aristocrată, dar și prin eforturi comunitare de breaslă – Statul român a devenit un patron benevolent, dar și instanța unui control potențial abuziv, așa cum s-a dovedit, tragic, în perioada comunismului. Dacă înainte de veacul al XIX-lea, Bisericile românești din Țara Românească și Moldova, alături de „filialele” lor transilvănene, fuseseră parte a unei ecumene ortodoxe care cuprindea întregul Răsărit (din Rusia și Caucaz, până în Orientul Mijlociu), în veacul XX ele s-au unificat sub bolta unei Patriarhii (1925) identificându-se complet cu limba română, cultura națională și viața României Mari. S-a produs o coagulare centripetă, dar și o echivalare posibil filetistă, așa cum s-a putut constata cu prilejul aventurismului politic interbelic, sub spectrul unei puzderii de partide politice extremist-naționaliste. Sobornicitatea crezului niceo-constantinopolitan a fost umbrată de aceste limitări locale, etniciste, continuate de altfel în ultimii ani ai dictaturii comuniste, prin naționalismul ceaușist (sprijinit pe doctrina „protocronismului”). În acest context (valabil și în cazul altor Biserici ortodoxe autocefale), lumea răsăriteană s-a fragmentat, în pofida unității canonice, dogmatice și cultice mereu afișate. Factori geopolitici divergenți au ilustrat realitatea acestei fragmentări cu prilejul recentului Sinod Panortodox din Creta, îndelung pregătit, dar vizibil sabotat de patru Biserici, în pofida unei agende precaute și a eforturilor „diplomate” menite să salveze, până în ultima clipă, unitatea pleromatică a reuniunii. În deocamdată neconturatul secol XXI, BOR are printre altele (aș îndrăzni să cred), misiunea de a stabili media înțeleaptă dintre local și universal, revendicând mai insistent acel principiu democratic notoriu, dar prea puțin evocat: *o Biserică liberă, într-un stat liber*.

Membrii Asociației Astra – Membrii Academiei Române (VII)

IULIU HOSSU (1885, Mîlașu Mare, Bistrița-Năsăud – 1970, București).

Teolog greco-catolic. Secretar al Episcopiei Greco-Catolice din Lugoj. La 1 Decembrie 1918 a făcut parte dintre cei 1228 de delegați care au votat Unirea cu România. După scoaterea în afara legii a Bisericii Greco-Catolice, i s-au retras titlurile, distincțiile și a fost întemnițat timp de 22 de ani la Sighet, după care a avut domiciliu forțat la Căldărușani. Cu un an înainte de moarte, Papa Ioan Paul al II-lea i-a acordat gradul de Cardinal in Pectore, al doilea în ierarhia după Capul Bisericii Universale Catolice. Este autorul unor studii, articole, predici, pastorale.

ASTRA. Participări la adunări generale, ca episcop unit. Membru al Secției Școlare, 1921, în Comitetul Central, 1947. A binecuvântat reuniuni astriste și Adunarea Generală de la Sibiu (ultima înainte de desființare).

ACADEMIA ROMÂNĂ. Membru de onoare, 1945. Reconfirmat în 1990.

AUREL VLAICU (1882, Bințișni, Orăștie, Hunedoara – 1913, Bănești-Câmpina).

Inginer, constructor de avioane, pilot. Unul dintre pionierii aviației mondiale. A participat la serbările ASTREI de la Brașov și Sibiu, unde și-a prezentat, în zbor, planorul. Un succes răsunător a avut la concursul aviatic de la Aspern-Viena, în 23-30 iunie 1912, prilej cu care a primit brevetul de pilot internațional. Între timp a proiectat al 3-lea aparat de zbor, Vlaicu III, complet metalic. A primit invitația să participe la Adunarea Generală de la Orăștie, din 1913, și a răspuns invitației cu dorința de a trece în zbor Carpații, dar, lângă Câmpina, la Bănești, eroul aviator s-a prăbușit.

ASTRA. Membru activ și de onoare al ASTREI, participant la adunările generale. Dorința de a reveni la Orăștie, cu prilejul Adunării Generale din 1913, i-a fost frântă de accidentul mortal de la Bănești, lângă Câmpina.

ACADEMIA ROMÂNĂ. Membru de onoare post-mortem, 1948.

IULIU HAȚIEGANU (1885, Dârja, Cluj – 1959, Cluj).

Medic, cercetător, profesor universitar. Creator al școlii de medicină internă clujeană. Profesor universitar și decan (primul) al Facultății de Medicină din Universitatea *Dacia Superioară/Regele Ferdinand I* din Cluj (1919), rector al Universității (1930). A fost proiectant și creatorul Parcului Sportiv din Cluj. Opera sa constă în valoroase lucrări de cercetare medicală și de popularizare a cunoștințelor medicale.

ASTRA. Membru în Comitetul Central, 1938, 1941, 1945. Participant la Adunarea Generală de la Sibiu, 1940, în cadrul căreia și-a exprimat revolta față de Dictatul de la Viena.

ASTRA. Membru în Comitetul Central, întemeietorul Secțiunii Medicale și Biopolitice, alături de dr. Iuliu Moldovan, președintele Secțiunii, din 1925, președintele Despărțământului ASTRA Cluj, întemeietorul și președintele Subsecției de Educație Fizică și a Asociației *Șoimii Carpaților*. Întemeietor și redactor al publicațiilor: *Buletin Eugenic și Biopolitic*, *Biblioteca Eugenică și Biopolitică a ASTREI*, *Biblioteca Medicală și Igienică a ASTREI*.

ACADEMIA ROMÂNĂ. Premiul pentru lucrarea *Tratat elementar de semiologie și patologie medicală*. Membru titular, 1955.

D.D. ROȘCA (1895, Săliște, Sibiu – 1980, Cluj-Napoca).

Filosof, conferențiar și profesor universitar la Catedra de Istoria Filosofiei la Universitatea din Cluj. Opera sa este constituită din valoroase lucrări de filosofie, logică, etică. Este traducătorul lucrărilor lui Hegel în limba română: *Prelegeri de Estetică*; *Prelegeri de Filosofie a Religiei*; *Știința logicii*.

ASTRA. Membru al Secțiunii Demografie și Etno-Politică, 1935. Redactor, alături de Silviu Dragomir, al publicației *Revue de Transylvanie*, apărută în 1934. A publicat lucrarea *Selecția valorilor* în ciclul *Neam și Familie*, editat de ASTRA.

ACADEMIA ROMÂNĂ. Membru corespondent, 1963. Membru titular, 1974. Discurs de recepție: *Mihai Ralea. Omul și opera*.

DUMITRU STĂN-LOAE (1903, Vlădeni, Brașov – 1993, București).

Teolog, filosof, profesor, traducător. Unul dintre cei mai importanți gânditori creștini din lume în secolul XX. Profesor de dogmatică, apologetică, pastorală la Institutul Teologic din Sibiu, rector al Institutului. Redactor la *Telegraful Român*. Profesor de teologie la București, la Catedra de Ascetică și Mistică. A fost condamnat la 5 ani de închisoare la Aiud. A fost reîncadrat pentru cursuri de doctorat. A inițiat *Filocalia*. A conferențiat la Oxford, Köln, Bonn, Freiburg, Paris, Geneva, Belgrad, Atena, Ierusalim, New York, Washington, Chicago. A primit titlul Doctor Honoris Causa al unor universități din țară și din străinătate. Vasta-i operă constă în traduceri (*Dogmatica* de Hristu Andrutsoș, opere ale Sfinților Părinți în *Filocalia* etc.), numeroase studii de dogmatică în volume și reviste, lucrări publicate în străinătate, lucrări cu caracter istoric și de spiritualitate creștin-ortodoxă.

ASTRA. Membru în Comitetul Central, 1938, 1941, 1945. Participant la Adunarea Generală de la Sibiu, 1940, în cadrul căreia și-a exprimat revolta față de Dictatul de la Viena.

ACADEMIA ROMÂNĂ. Membru corespondent, 1990. Membru titular, 1991.

VALENTIN IONEL VLAD (n. 1943, București).

Inginer, fizician, specializat în laseri și holografie. Dr. în fizică. A fost cercetător la Institutul de Fizică Atomică din București. A fost visiting professor în Elveția, Germania, Italia, Japonia, Marea Britanie, Mexic, Rusia, SUA. Are 3 brevete de invenție, unul este acordat și în SUA. Este membru al Societății de Fizică (președinte al Secției de Optică și Electronică Cuantică), *fellow* al Societății Americane de Optică și al Institutului American de Fizică, *fellow* al Institutului de Fizică din Marea Britanie, membru al Societății Europene de Fizică, al Societății Europene de Optică, membru *associat senior* al Centrului Internațional de Fizică Teoretică, Trieste. Are peste 200 de lucrări de specialitate.

ASTRA. Membru al Despărțământului București, din 2012. Membru de onoare ASTRA.

ACADEMIA ROMÂNĂ. Premiul *Traian Vuia*, 1978. Membru corespondent, 1991. Membru titular, 2009. Vicepreședinte al Consiliului de Granturi al Academiei Române. Vicepreședinte al Academiei din 2010. Președinte al Academiei din 2014.

ANTONIE PLĂMĂDEALĂ (1926, Stolniceni, județul Lăpușna – 2005, Sibiu).

Mitropolit al Ardealului, Crișanei și Maramureșului (1982-2005). A ținut numeroase conferințe în Spania, Anglia, Franța, Belgia, Germania, Suedia, Finlanda, Italia, Elveția, SUA, Australia ș.a. A fost membru al unor asociații culturale de peste hotare. S-a implicat în restaurarea a peste 15 biserici și monumente, a Schitului de la Păltiniș, a unor clădiri de la Mănăstirea Sâmbăta de Sus. Doctor Honoris Causa al Facultății de Teologie Preștow, Cehoslovacia, al universităților din Oradea și din Sibiu. A lăsat drept moștenire lucrări de istorie bisericească și de cultură, lucrări de eseistică în spiritualitatea creștin-ortodoxă.

ASTRA. Membru de Onoare și Președinte de Onoare ASTRA Rediviva, 1990, Sibiu.

ACADEMIA ROMÂNĂ. Membru de onoare, 1992.

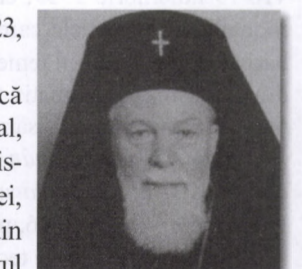
NICOLAE CORNEANU (n. 1923, Caransebeș – 2014, Timișoara).

Profesor la Academia Teologică din Caransebeș, secretar eparhial, referent principal, consilier administrativ la Arhiepiscopia Timișoarei, profesor la Seminarul Teologic din Caransebeș, conferențiar la Institutul Teologic din Sibiu. Episcop al Timișoarei și al Caransebeșului, Mitropolit al Banatului (1962). A contribuit la restaurarea unor monumente istorico-bisericești, la organizarea unor colecții muzeale, la ridicarea unor lăcașuri de cult, a Tipografiei Eparhiale. A îndrumat revistele *Mitropolia Banatului*, *Altarul Banatului*, *Îndrumătorul Bisericesc* de la Timișoara. A lăsat drept moștenire lucrări de patristică și de etică.

ASTRA. Membru de onoare din 1991.

ACADEMIA ROMÂNĂ. Membru de onoare, 1992.

Prof. Univ. Dr. Elena MACAVEI

„Apostolatul social” în activitatea pastorală a patriarhului IUSTINIAN MARINA (1948-1977) (II)

Pentru aproape 30 de ani, patriarhul Iustinian a desfășurat o fructuoasă activitate în slujba Bisericii și a poporului român. De la începutul activității sale ca patriarh trebuia să răspundă cerințelor noului regim, care, fiind ateu, nu privea cu ochi buni activitatea Bisericii.

În noul context socio-politic a trebuit să se promulge un nou statut de organizare și funcționare a Bisericii Ortodoxe Române, aprobat și recunoscut de Sfântul Sinod la 20 octombrie 1948. Conform acestui statut, Patriarhia Română era împărțită în 5 mitropolii, cu 13 eparhii.

În 1948, Statul român a întrerupt Concordatul cu Vaticanul pentru motive politice. Prima consecință a acestei măsuri luate de guvern a fost interzicerea activității Bisericii Greco-Catolice (Unită). Credincioșii uniți, aproape toți de origine română, puteau să treacă fie la Biserica Romano-Catolică, fie la Biserica Ortodoxă, care erau recunoscute de guvernul comunist. Majoritatea a preferat să treacă la Biserica Ortodoxă, întrucât erau mai apropiați din punct de vedere doctrinal și liturgic (aceeași liturgie, morală și dogmă). Numai din punct de vedere juridic ei depindeau de Vatican. În acest scop, s-au reunit la Cluj 36 de protopopi sub îndrumarea protopopului Traian Balașcu și au înaintat Sfântului Sinod o cerere de adeziune la Biserica Ortodoxă. Trebuie amintit faptul că niciun episcop unit nu a participat la această întâlnire, deciziile fiind luate împotriva voinței episcopilor uniți. Pentru această împotrivire unii dintre ei au fost arestați sau duși cu domiciliul forțat în mănăstiri ortodoxe, ei acuzând Biserica Ortodoxă că a colaborat cu regimul comunist, provocând mari daune și suferințe uniților [Cf. Constantin Ioan, *Ortodossi e cattolici nella Romania*, în *Civiltà Cattolica*, nr. 3333 (1989), pp. 239–243].

După părerea mea (este o opinie personală), în acea situație de mare confuzie în ceea ce privește politica antibisericească a noului guvern, decizia luată la Cluj era unica posibilitate de supraviețuire a acestei Biserici, chiar dacă din punct de vedere ortodox era considerată ca o întoarcere la Biserica-mamă de care se despărțiseră în urmă cu 250 de ani. Nu cred ca suferințele să fi fost cauzate de ortodocși, cu care în trecut ei împărțeau împreună bucuriile și necazurile. Această opinie este afirmată și de Documentul de Balamand: „Istoria relațiilor dintre Biserica Ortodoxă și Bisericele Orientale Catolice a fost însemnată de persecuții și suferințe. Oricare ar fi fost aceste suferințe și cauzele care le-a provocat, ele nu justifică niciun triumfalism, nimeni nu se poate glorifica sau să tragă argument pentru a acuza sau a denigra altă Biserică. Numai Dumnezeu cunoaște pe adevărații mărturisitori. Oricare ar fi fost trecutul, el trebuie lăsat în milostivirea lui Dumnezeu, și toate energiile Bisericilor trebuie să fie îndreptate spre colaborare, astfel ca prezentul și viitorul să fie mai conforme cu voința lui Hristos pentru cei care-L urmează” [Documento di Balamand, în *RD*, nr. 15 (1993), p. 492].

Un lucru, am putea zice unicul, care s-a întâmplat în toată lumea ortodoxă din țările Europei de Est a fost „Canonizarea sfinților români” în 1955, care în acea perioadă de „puternică influență sovietică” a reprezentat o speranță pentru poporul român creștin mult încercat.

Un lucru mai puțin cunoscut este faptul că patriarhul Iustinian a fost ținut la domiciliu forțat, la Schitul Dragoslavele, timp de 6 luni, atunci când a protestat împotriva Decretului 410/19 noiembrie 1959, care prevedea că putea rămâne în monahism persoanele care au împlinit vârsta de 55 de ani bărbați și de 50 de ani femeile, și în baza căruia au fost scoși din mănăstiri aproximativ 5000 de monahi și monahii [Vezi mai pe larg la Arhim. Visarion Joantă, *Activitatea pastorală a Bisericii Ortodoxe Române în trecutul apropiat, sub regimul comunist și în fața viitorului*, Editura Episcopiei Devei și Hunedoarei, Deva, 2016, pp. 65-67].

În 1948, toate școlile teologice ale tuturor cultelor au fost trecute sub supravegherea Departamentului Cultelor. Pentru pregătirea clerului, Bisericii Ortodoxe i s-a permis să organizeze 6 seminare cu o durată de 5 ani și două Institute Teologice de grad universitar, la București și la Sibiu. Pe lângă aceste două institute se organizaseră cursuri de doctorat cu o durată de trei ani. Întrucât în Transilvania și Banat se simțea o mare lipsă de preoți, între anii 1968-1977 a funcționat un seminar special la Curtea de Argeș, cu o durată de trei ani, care pregătea seminaristi în vederea hirotonirii pentru aceste mici parohii.

Pentru întâia oară, începând cu 1949, s-a organizat în România „Cursuri de îndrumare misionară și pastorală” a preoților în diferite centre eparhiale, pe timp de o lună. Cur-

surile erau ținute de profesorii de teologie de la București și Sibiu. Orice preot, după 5 ani de activitate pastorală, trebuia să urmeze aceste cursuri, care aveau ca scop actualizarea problemelor bisericesti. La reședințele protopopești se țineau de 4 ori pe an „Conferințe de orientare teologică-pastorală”, care erau conduse de ierarhii locului sau de delegați ai acestuia.

Cu toate limitele impuse de guvern, Biserica Ortodoxă putea să tipărească unele cărți pentru necesitățile cultului și pentru pregătirea clerului, deși numărul exemplarelor era foarte redus, mai ales între anii 1948 și 1968. Amintim cele 12 volume de studii, articole, predici, conferințe și scrisori pastorale trimise de patriarh credincioșilor, numite „Apostolat social” (1948-1977), *Evangelia*, *Apostolul*, cele 12 *Mineie* etc. Puține manuale de teologie se puteau tipări până în jurul anilor '70, când regimul a început să slăbească politica sa restrictivă, dând „un pic de libertate religioasă”. După anii '70 se putea tipări mai mult.

Un rol important în această perioadă, în ceea ce privește activitatea teologică, l-au avut revistele bisericesti, care constituiau unicul mijloc accesibil pentru informația pastorală și orientarea teologică și spirituală a preoților și credincioșilor. Se tipăreau trei reviste centrale, care se expediau la fiecare parohie, și 5 reviste mitropolitane, care se expediau numai la parohiile din respectiva mitropolie. Aceste reviste conțineau studii, articole, recenzii, cronici etc. scrise de membrii Sfântului Sinod, profesorii de teologie, profesorii seminarelor teologice, preoți și chiar credincioși mireni, care aveau preocupări intelectuale și spirituale în ceea ce privește problemele bisericesti.

Amintim pe scurt titlurile și conținutul lor:

– „Biserica Ortodoxă Română”, buletinul oficial al Patriarhiei Române, care publica dările de seamă ale Sfântului Sinod, evenimente importante din viața Bisericii, studii privitoare la trecutul Bisericii, articole și îndrumări pastorale;

– „Studii Teologice”, revista institutelor teologice, care publica studii de teologie biblică, istorică, practică și sistematică, aducând o contribuție importantă la dezvoltarea teologiei ortodoxe pe plan intern și extern;

– „Ortodoxia”, revista trimestrială a Patriarhiei, care se ocupa cu problemele interconfesionale, care angajau teologia română în dialogul ecumenic contemporan;

– Revistele mitropolitane: „Glasul Bisericii”, „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, „Mitropolia Ardealului”, „Mitropolia Olteniei” și „Mitropolia Banatului” publicau toate aspectele care priveau activitatea parohiilor din mitropolia respectivă, precum și articole și studii de teologie. Ele apăreau de 6 ori pe an.

– La Sibiu se tipărea unicul ziar bisericesc, „Telegraful român”, fondat de mitropolitul Andrei Șaguna în 1853, care a apărut neîntrerupt până în ziua de astăzi.

– Începând din anul 1971, trimestrial se tipărea în limba franceză, engleză și germană un buletin oficial, numit „Biserica Ortodoxă Română”.

În anul 1977 a avut loc marele cutremur din luna martie, care a provocat mari daune materiale țării noastre, inclusiv în ceea ce privește viața bisericescă. Fiind externat din spital, în drum spre patriarhie, i s-a adus la cunoștință dezastrul provocat de cutremur. A întrebat pe cel care îl însoțea: „Sunt biserică distruse?”. Când i s-a spus care este situația reală, lucrul acesta i-a provocat o mare îndurerare sufletească, care s-a adăugat la suferințele fizice, și într-o astfel de situație a trecut la cele veșnice, la 26 martie 1977, la vârsta de 76 de ani.

Cu prilejul comemorării în anul acesta (2017) a patriarhului Iustinian Marina, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, cu prilejul unui discurs, a ținut să precizeze următoarele cu privire la activitatea patriarhului Iustinian: „Cu mult curaj și echilibru, diplomatie și tenacitate a încercat să apere Biserica de loviturile sistematice ale puterii politice, alegând calea unei dârze rezistențe, camuflete sub un discurs «favorabil pentru liderii comuniști». S-a opus din răspuțeri abuzurilor și ingerințelor partidului-stat în viața Bisericii și încercării acestuia de a transforma Biserica într-o instituție neputincioasă, tolerată și discreditată, cu un rol nesemnificativ în societate” [Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Basilica.ro].

Acesta a fost vrednicul de pomenire patriarh Iustinian Marina, care și-a iubit credincioșii, Biserica și pe Dumnezeu ca pe sine însuși!

Arhim. VISARION JOANTĂ

Actualitatea unui discurs patriarhal vechi de 60 de ani: Justinian Marina în Sibiu la întronizarea Mitropolitului Nicolae Colan (II)

Dumnezeu nu dă responsabilități grele fără să dea și ajutorul harului Său. În răspunsul mitropolitului Nicolae Colan la discursul patriarhului Justinian din Sala sinodală identificăm mai întâi o comparație inedită între alpinism și treapta arhieriei, de unde reiese limpede că era conștient de riscurile pe care le însuma accesul său în tronul arhieresc de la Sibiu: „*cu cât ai izbutit să te urci mai sus pe munte, și se deschid orizonturi mai largi, privești mai încântătoare, dar adeseori, odată ajuns acolo, te bat și vânturile cele mai năprasnice. Îngrijorarea clipei nu ți-o domolește decât credința nezdruincată că bunul Dumnezeu nu încarcă pe umerii nimănui sarcini fără să-i îmbie și ajutorul Său ca să le poată purta*” (p. 359). Mitropolitul Nicolae Colan amintește, ca un fost profesor de Noul Testament și bun condeier al multor exegeze, un verset-cheie din Epistola către Filipeni, care invocă pe Hristos și puterea Lui: „*în mijlocul greutăților vieții voi striga încrezător ca oarecând dumnezeiescul Pavel: toate le pot în Hristos care mă îmbracă într-o putere*” (Filipeni 4, 13).

Fiii duhovnicești de la Cluj și cei de la Sibiu. Clujul și Sibiu, cele două străvechi cetăți transilvane, sunt unificate în personalitatea mitropolitului Nicolae. Demnitatea episcopatului de la Cluj îi provoacă amintiri despre moți, despre Maramureșul voievodal și despre orașul Alba Iulia, numit *Ierusalimul întregirii noastre bisericesti*, o aluzie la revenirea greco-catolicilor la Biserica-Mamă. Sibiu însă pare să-i fie mai drag, căci e numit „*vechea cetate a tinereștilor mele osteneli*”. În această perorație asupra celor două orașe ardeleni se poate vedea dimensiunea de părinte bun al fiilor săi: „*mă voi despărți de fiii mei duhovnicești cu trupul, dar îi voi lua în inima mea părintească pentru a ne ruga și munci mai departe (...) și mă voi sălășlui în vechea cetate a tinereștilor mele osteneli, cheltuite în slujba Domnului în slujba patriei și a poporului ei credincios*”. Totuși, vârsta la care revine în Sibiu, ca mitropolit de această dată, 64 de ani, nu-i permite să fie doar melancolic, autorul lucrării *La luptă dreaptă. Un capitol de strategie misionară* (Sibiu, 1926) era conștient că noua dregătorie presupunea multă știință pastorală: „*ci eu, în clipa de față, nu mă voi lăsa copleșit de duioșia amintirilor din tinerețe, mă gândesc mai ales la îndatoririle ce m-așteaptă în înalta dregătorie în care voi fi așezat în curând*” (p. 360).

Iubirea vrăjmașilor și patriotismul, calitățile celui ce stă în sala de așteptare a lui Dumnezeu. Nicolae Colan e în duhul sfântului Siluan Atonitul († 1938) cu bine cunoscută insistență pe iubirea vrăjmașilor, ca sigur semn că ești pe cărarea mântuirii. Când spune „*dar noi nu îndreptăm unitatea noastră națională și ortodoxă împotriva fiilor altor nații. Ortodoxia e așa de largă încât ea e în stare să iubească până și pe vrăjmașii săi*”, el face trimitere la necesitatea vindecării prin iubire a unor răni pe care ardelenii le-au suferit prin dictate, prin dezbinare confesională etc. Patina vremurilor dictatoriale și prezența în sală a demnitarilor comuniști responsabili cu cultele este vizibilă în exprimarea în acest discurs a unui lait-motiv al epocii, referitor la lupta pentru pace și dezarmare: „*cu un patriotism izvorât din încredere și iubire se poate ajunge la o viață internațională mai înaltă și mai fericită, fără războaie și chiar cu tot mai puține gâlceviri și încruntări*” (p. 361). Salvarea discursului vine însă dintr-o rară expresie la care apelează mitropolitul, înfrumusețând alocuțiunea: „*iar când am ajuns aici, suntem foarte aproape de sala de așteptare a lui Dumnezeu, cum ar zice un mare poet al veacului nostru*” (p. 361). Vom încheia această primă parte cu descrierea atmosferei de la Sibiu după aflarea veștii că Nicolae Colan a fost ales arhiepiscop și mitropolit al Ardealului: „*portrete ale noului mitropolit au apărut în cele două vitrine ale librăriei eparhiale înconjurare de principalele sale lucrări teologice împodobite cu flori și cu drapelul de stat; un tablou îl înfățișează la masa de lucru din reședința sa de la Cluj, nevoindu-se întru ispitirea Scripturilor sfinte*” (p. 362).

Pr. Dr. Cosmin George PIȚ

CHIPUL ICONIC AL MĂRTURISITORILOR sau despre „devenirea într-o icoană” în perioada sistemului concentraționist (II)

Desăvârșirea omului sau încercarea sa de a urma porunca devenirii „dumnezeu după har” se întemeiază pe caracterul dinamic al temei „chip-asemănare”: omul este creat după chipul lui Dumnezeu [*eikon Eikonos* – chip al Chipului lui Dumnezeu (Sf. Ap. și Evanghelist Ioan ne spune: „pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată...” (In. 1, 18); cu toate acestea El vine întru ale Sale” (1, 11), deoarece omul este *eikon Eikonos*, chipul Chipului Tatălui, adică chipul Fiului)], și în virtutea acestui fapt el tinde spre asemănarea cu Dumnezeu, lămurește lect. univ. dr. Daniel Lemeni [*Ibidem*, p. 1].

Credem că înrudirea – syngeneia – omului cu Dumnezeu reprezintă o realitate ale cărei adâncimi sunt profunde, și nu o metaforă, izvorul acestei realități profunde fiind Întruparea Fiului lui Dumnezeu, Arhetipul omului. Iar acest *eikon eikonos*, într-o înrudire a omului cu Dumnezeu, este foarte vizibil pe chipul mărturisitorilor, chiar dacă, la înfățișarea trupescă după tortură, fața le este brăzdată de urmele loviturilor, însă, păstrând, așa cum sublinia PF Părinte Patriarh într-un florilegiu patristic consacrat martiriului și martirajului creștin, iubirea jertfelnică [Diac. Dr. Liviu Petcu, *Martirii – biruitoari ai suferinței prin credință*, Ed. Basilica, București, 2011, p. 6]. Pe acest temei, îndrăznim să scriem că aceasta este adevărata libertate în Duhul Sfânt, iar participarea la ea este, practic, fără sfârșit [Mitropolitul Bartolomeu Anania, *Corupția spirituală – texte social-teologice*, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2011, p. 109].

Un alt temei scripturistic pentru chipul iconic al mărturisitorilor din temnițele comuniste se găsește și în Epistola către Galateni (Gal. 4, 19), unde ni se descoperă cum se „naște” un creștin, cu chip al Chipului, descriere făcută de apostol în termeni specifici nașterii, scopul fiind ca Hristos să ia chip [formă] în noi: „O, copiii mei, pentru care sufăr iarăși durerile nașterii până ce Hristos va lua chip – [formă] în voi” – *tekna mou, ous palin odino mehris ou morphothe Hristos en hymin* (Gal. 4, 19). Pentru ca să devină posibilă viața în Hristos, Hristos trebuie să ia formă în om. Trebuie într-un anumit sens să Se întrupeze din nou în fiecare [O abordare interesantă în acest sens am găsit la pr. conf. dr. Nicoale Moșoiu, în capitolul *Forma Bisericii* din *Taina prezenței lui Dumnezeu în viața umană. Viziunea creatoare a părintelui Profesor Dumitru Stăniloae*, Ed. Paralela 45, 2002].

În versetul 19 din Gal. 4, părintele Profesor Vasile Mihoc identifică un aspect al metaforei maternității, după dragostea și grija pentru ei, și accentuarea faptului că nașterea se face în dureri: „formarea chipului lui Hristos în credincioși este un proces lent și continuu, în care Apostolul are un rol de neînlocuit. Sf. Pavel spune că el suferă «iarăși» durerile nașterii «până ce Hristos va lua formă în voi» [Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Predici exegetice la Duminicile de peste an*, Ed. Teofania, Sibiu, 2001, p. 170]. Așadar, Lumina lui Dumnezeu este răspândită în lume prin harul Său, iar sfinții sunt cei mai eficienți agenți lumești ai acestei lumini. Sfânt vine din limba slavă, dintr-un cuvânt care înseamnă chiar lumină [Dat fiind faptul că, în literatura de specialitate, sursele bibliografice despre părintele Marcu de la Sihăstria sunt minime, reducându-se la o singură apariție editorială, pe care am consultat-o și noi, am recurs la unele informații de pe site-ul: <http://razvan-codrescu.blogspot.ro/2009/05/sfintii-inchisorilor-părintele-marcu.html>].

În cele ce urmează, vom încerca să redăm câteva mărturii despre chipul unor oameni care au intrat în lumina taborică a Domnului Hristos prin mărturisirea în fața lumii și a puterii comuniste:

a) părintele Arsenie Papacioc: „Cu veșnicul surâs pe buze, cu chipul luminat și niciodată tulburat de ceea ce se abătuse peste el, se-ndrepta spre ieșire, însoțit doar de Cineva nevăzut, care nu-și ridicase niciodată degetul de pe el... – Iese sfințenia pe poartă!, îi spune un gardian, care îl cunoștea, altuia” [Era 1 august 1964, sărbătoarea scoaterii Sfintei Cruci, iar cei ce-și duseseră cu vrednicie greaua cruce ieșeau acum pe poarta închisorii. Ieșea și Părintele; a se vedea: Sorin Alpetri, *Între timp și veșnicie. Viața părintelui Arsenie Papacioc*, Ed. Accent Print, 2014];

b) părintele Sofian Boghiau: 1. Am găsit o mărturie la Emilia, fiică duhovnicească ce păstra relatarea părintelui Nectarie, unul dintre ucenicii avvei Sofian: „L-am întrebat pe Mahmud-Mihai: de ce v-ați botezat? Și mi-a răspuns: «Pentru că foarte mult m-a impresionat Părintele... m-a convins chipul lui și toată ființa lui, aproape fără să-mi spună niciun cuvânt. Eu nu am întâlnit pe nimeni asemenea lui în religia mea»” [Mahmud Ahmed, consul la Chișinău, profesor de drept internațional la Berlin, foarte cunoscut în lumea arabă; acum, „fratele Mihai”]; 2. Tot Emilia, una dintre fiicele duhovnicești relatează: cu ani în urmă, am cunoscut un japonez; venise cu un grup de turiști și au stat la slujba de priveghere. A spus: «Mă trage inima să vin aici... n-am văzut pe nimeni în religia mea așa de luminos ca acest bătrân... vreau să cunosc mai bine religia aceasta». A cerut o fotografie cu Părintele. A promis că se va întoarce să-l caute pe Părintele Sofian. Nu știu dacă s-a mai întors. Părintele a căzut la pat și accesul la el a devenit imposibil. Dar cuvintele acelui tânăr japonez nu le-am uitat. «N-am văzut pe nimeni, în religia mea, așa de luminos ca el» [Părintele Sofian, ediția a II-a revăzută și adăugită de Constanța Costea și Ioana Iancovescu, Editura Bizantină, București, 2012, p. 264-267];

c) părintele Dumitru Stăniloae: 1. „Mă rugam, a zis Părintele, dar mă rugam așa... în baza tradiției, a obișnuinței. În închisoare însă, când nu știi dacă mai scapi sau nu cu viață, legătura cu Dumnezeu devine singura șansă de a nu-ți pierde identitatea și speranța, atunci rugăciunea cu adevărat devine o respirație vitală a sufletului, nu în sens metaforic, ci în sens existențial”. Deci, e vorba de o rugăciune existențială, făcută din toată ființa, nu e vorba de o rugăciune formală, mecanică, scria PF Părinte Patriarh Daniel [DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Părintele Stăniloae, om și teolog al rugăciunii. Mărturia unui discipol, în Părintele Dumitru Stăniloae în conștiința contemporanilor. Mărturii, evocări, amintiri*, Ed. Trinitas, Iași, 2003, p. 25-38]. Cu alte cuvinte, vedem că era o participare cu toată

ființa sa, cu tot trupul și cugetul său; 2. „Chipul său, atât în partea vădită, cât și în cea lăuntrică, înaintase până departe pe drumul asemănării cu Dumnezeu” [Domnul Costion Nicolescu, cercetător științific principal la Muzeul Țăranului Român, doctor în teologie ortodoxă, scriitor și om de media, mărturie pe care am preluat-o de pe site-ul: <http://www.cuvantul-ortodox.ro/părintele-staniloae/>]; 3. „În prezența lui simțeam că Dumnezeu este Iubire” [Doamna profesoară Elena Solunca Moise, mărturie pe care am preluat-o din revista *Familia ortodoxa*, nr. 10 (45)/octombrie 2012]; 4. „Prezența sa răspândea o limpezime și o stare de liniște ce se înfățișa liturgic, dincolo de istoria imediată” [Părintele Gheorghe Holbea a fost și el unul dintre ucenicii părintelui Stăniloae, mărturie pe care

am preluat-o din revista *Familia ortodoxa*, nr. 10 (45)/octombrie 2012]; 4. „Tot timpul odihnește o lumină pe chipul său” [Costion Nicolescu, *Sarea pământului – încrușișări, întâlniri, însoțiri*, Ed. Doxologia, Iași, 2011, p. 106-108];

d) părintele Constantin Sârbu: mărturia pr. Gheorghe Calciu, „avea o față luminată, privea parcă prin mine, și această senzație m-a făcut să nu mă mai simt nici singur, nici trist [Un mare mărturisitor creștin, preotul Constantin Sârbu, Ed. Bonifaciu, Bacău, 2010]” și „...glasul lui cald pătrundea în inimi. Vorbea cu o dragoste și o convingere interioară atât de puternică, încât fără să vrei te simțai prins într-un fel de zbor spiritual și de o iubire pentru tot” [*Ibidem*];

e) părintele Arsenie, acuzatul ZEK 18376 [Părintele Arsenie a fost un ieromonah rus, supraviețuitor al gulagului comunist, care a rămas în conștiința tuturor celor care l-au cunoscut drept un sfânt al lagărelor comuniste. Întemnițat în lagărele din Uniunea Sovietică, Părintele Arsenie a devenit treptat lumina celor aflați zăcând în întunericul iadului concentraționar: Părintele Arsenie împreună cu un alt deținut, Alexie, au fost duși la izolare la Carcera N-1, o casuță aproape de partea centrală a lagărului [Acțiunea se petrece în Rusia sovietică, într-unul dintre cele mai terifiante lagăre: Lagărul Special de Deținuți.], având camere foarte mici, încăpând unul sau doi oameni. Pereții erau acoperiți cu foi de tablă. La fel și podeaua și tavanul. Acolo, de obicei, închideau pentru 24 de ore pe cei care cădeau în oarecare greșală, cu o condiție: temperatura să nu fie mai joasă de -5°C. Și în această situație reușeau să trăiască numai cei care săreau pe loc în tot timpul celor 24 de ore. Acum temperatura era de -30°C. Și îi trimiteau acolo pe părintele Arsenie și pe Alexie pentru 48 de ore. Însă, unde voiește Dumnezeu se biruiește rânduiala firii: „Camera devenise spațioasă și luminoasă, foarte luminoasă, ca o biserică. Părintele Arsenie era îmbrăcat cu un strălucitor veșmânt preoțesc și se ruga cu voce tare, cu mâinile înălțate. Cuvintele lui erau fără întrerupere, clare și familiare lui Alexie. Pătrundeau în sufletul lui, alungând agonia și suferința. Dar, uite, într-adevăr, Cineva era acolo lângă el. Nu îl vedea, însă simțea acolo prezența Lui. Și alți doi tineri plini de lumină cu veșminte ca fulgerul stăteau de-a dreapta și de-a stânga părintelui Arsenie [Părintele Arsenie. Acuzatul Zek-18376. Un sfânt în lagărele comuniste, Ed. Egumenița, Galați, 2009, p. 62-73]”.

Claudiu Ștefan RAICU

Zugravi de icoane din părțile Sibiului, în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea:

Zugravul Dimitrie Dimitriu

Figura cea mai reprezentativă, din cursul celui de-al patrulea deceniu al secolului al XIX-lea, printre artiștii iconari care executau comenzi destinate bisericilor din ținuturile sibiene, a fost cea a unui zugrav pelerin, Dimitrie Dimitriu. Venit în Ardeal din Țara Românească, de la București, după ce trecuse și prin Râmnicul Vâlcei, a poposit pentru mai multă vreme în Sibiu, unde și-a organizat atelierul, icoanele sale amintind prin inscripții de acest oraș, ca de o reședință a artistului. Aici a început să picteze icoane, pentru mai multe biserici de prin părțile Oltului, ale Mărginimii Sibiului, dar și din orașul de pe Cibin.

Dimitrie s-a instruit în atelierul de la mănăstirile bucureștene, Cernica, Căldărușani și Pasărea. Modelele iconografice după care s-a ghidat sunt, de altfel, foarte apropiate de cele pe care le întâlnim și în opera contemporanului său, tot un bucureștean, zugravul Nicolae Polcovnicul (1788-1842), despre care știm că s-a format în aceeași școală mănăstirească de zugrăvie, pe unde aveau să ajungă mai târziu, ucenicind, și Gheorghe Tattarescu, și Nicolae Grigorescu.

Trecându-le în revistă, operele lui Dimitrie Dimitriu alcătuiesc ansambluri decorative ale unor tâmpale, executate pentru mai multe biserici, dar și portrete de preoți sau frunțași ai obștilor de prin satele pe unde a trecut în drumurile lui.

Prima biserică pentru care a lucrat Dimitrie zugravul a fost cea cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”, din localitatea Sebeșu de Jos (comuna Turnu Roșu). Din ansamblul lucrărilor care decorau tâmpala se mai păstrează în prezent, în muzeul parohial, doar ușile împărătești. Socotim însă că de la această biserică provin icoanele împărătești („Iisus Hristos”, „Maica Domnului cu Pruncul”, „Sf. Ierarh Nicolae” și „Adormirea Maicii Domnului”) pictate la Sibiu, în 30 noiembrie 1829, de Dimitrie Dimitriu zugravul, piese care se află la ora actuală asamblate pe tâmpala bisericii din Bungard (comuna Șelimbăr, jud. Sibiu). Au fost aduse și montate pe aceasta catapeteasmă, confecționată în 1935, cu scopul de a înlocui iconostasul brâncovenesc original, transferat în acel an în paraclisul mitropolitan, de la Academia teologică Andreiană [Ioan Ovidiu Abrudan, *Vechiul iconostas de la Bungard*, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2010, p. 151].

Tot în atelierul de la Sibiu a pictat Dimitrie Dimitriu și ușile împărătești și cele diaconesti, pentru iconostasul zidit al

Bisericii „Sf. Nicolae” din Porcești (azi Turnu Roșu). La baza icoanei care-l înfățișează pe prorocul Moise (ușa diaconescă din stânga) e notat: „Sibiu, în 26 de iulie anul 1831, Dimitrie Dimitriu zugr.”.

Probabil, începând chiar din același an, artistul a fost angajat de Zenovie Constantin Popp ca să picteze iconostasul Bisericii din Groapă. Și tot în atelierul sibian va lucra, în octombrie 1832, icoanele împărătești pentru biserica ortodoxă din Sebeșu de Sus (com. Racovița, jud. Sibiu).

O ultimă lucrare însemnată a consacrat-o Dimitrie zugravul Bisericii „Sfânta Treime” din Rășinari. Existase aici, până în 1830, o tâmplă zidită din cărămidă, cu icoane zugrăvite de Ioan din Poplaca, pe care rășinării au hotărât să o înlocuiască cu un iconostas din lemn, decorat somptuos cu ornamente sculptate și poleite cu aur. Realizarea ansamblului iconografic i-a fost încredințată lui Dimitrie Dimitriu. Știm că cel puțin icoanele împărătești le-a zugrăvit la Râmnicu Vâlcea, în 1834. Pentru realizarea celorlalte numeroase scene, credem că artistul și-a mutat atelierul chiar la Rășinari, unde pare să fi locuit o vreme, chiar dacă cu întreruperi, între 1832 și 1835. În acest interval de timp se înscriu și cele patru portrete care ne-au rămas de la el.

Primul, socotindu-le în ordine cronologică, este cel al venerabilului preot rășinărean Iacob Izdrail (colecție privată), pictat în anul 1832. Fusese paroh, mai întâi la biserica veche, începând din 1761 și până la 1809. Numele său a fost menționat la 1815, când s-a numărat printre preoții care au oficiat, alături de episcopul Vasile Moga, la slujba de sfințire a Bisericii „Sfânta Treime”. Nu e o întâmplare că prin fereastra încăperii, în care pozează preotul, în tabloul lui Dimitriu, se poate recunoaște în plan îndepărtat silueta acelei noi biserici „de la Copăcele”.

Următorul portret (colecție privată), datând din 1834, este tot al unui preot, Ioan Izdrail, fiul lui Iacob, fapt care ar indica posibilitatea ca zugravul să fi fost găzduit pe timpul șederii sale în Rășinari, chiar în casa acestei familii preoțești.

În anul care a urmat, Dimitrie Dimitriu i-a portretizat pe doi dintre frunțașii localității cu specific pastoral. E vorba de portretul lui Șerb Jianu (actualmente în colecția Muzeului Național Brukenthal) și de cel al lui Coman Mitrea (colecție privată).

„Sfântul Ierarh Nicolae”, detaliu din icoana împărătească de pe catapeteasma Bisericii „Sfânta Treime” din Rășinari

Preocuparea pentru reprezentarea naturalistă a figurii omezești, pentru înregistrarea cu destulă subtilitate a ceea ce a putut surprinde caracteristic în psihologia fiecărei persoane care i-a servit de model l-au calificat pe zugravul Dimitrie Dimitriu să se numere între artiștii considerați drept precursori ai artei moderne românești. Asemenea calități, care i-au fost atribuite pe bună dreptate, atunci când s-a aflat în ipostaza de portretist, s-au răsfrânt însă și asupra operelor religioase, cu care a înzestrat bisericile din ținuturile sibiene, marcând astfel o turnură în evoluția acestui gen, care a însemnat o desprindere decisivă de viziunea și tehnicile tradiționale, fenomen care va continua să se afirme în creațiile artiștilor din generația care i-au urmat lui Dimitriu și ai cărei exponenți de frunte aveau să se afirme, în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, pictori precum sălișteanul Constantin Georgescu († 1886) sau brașovenii Constantin Lecca († 1887) și Mișu Popp († 1892).

Lect. Dr. Ioan Ovidiu ABRUDAN

Adormirea Starețului Iosif Isihastul – darul Maicii Domnului

Este bine cunoscută evlavia athoniților pentru Maica Domnului, ca unii ce se nevoiesc în grădina sa, dar pentru starețul Iosif această evlavie a fost răsplătită din belșug în vremea nevoițelor sale prin arătările Maicii Domnului în momente de grele încercări, dar mai ales prin darul făcut acestuia în privința adormirii sale. Actualul stareț al Mănăstirii Vatoped, arhimandritul Efrem, notează faptul că Starețul Iosif (înainte de a intra în Sfântul Munte, mirean fiind – 1919), aflând că Sfântul Gherasim a trecut la cele veșnice în ziua praznuirii Adormirii Maicii Domnului din anul 1579, s-a rugat acestuia să rânduiască în așa fel încât și el să aibă parte de același sfârșit, ceea ce s-a și întâmplat 40 de ani mai târziu.

Măcinat de o cumplită suferință trupească, n-a lepădat până la sfârșit îndrumarea duhovnicească a ucenicilor săi din mica sa obște (direct, cât și a celor din afara Sfântului Munte, prin intermediul scrisorilor. Din ele aflăm de situația duhovnicească paradoxală dintre Stareț și obștea sa. Pe de o parte, dorința acestuia de a ajunge cât mai repede prin moarte la Dumnezeu (și de aici refuzul constant de ajutor medicamentos pentru tratarea suferințelor sale trupești), iar pe de altă parte neliniștea și înfrustrarea ucenicilor care se temeau de pierderea povățuitorului lor duhovnicesc, fapt ce îi determina să caute cea mai bună soluție pentru a-i reda sănătatea trupească. Însă, în ciuda tuturor eforturilor depuse, ei nu au reușit decât să amâne pentru puțin timp trecerea sa la cele veșnice.

Durerile provocate de boală erau estompe de stările de har pe care le trăia, astfel încât simțea înlăuntrul său tot Raiul: „rugăciunea merge ceas, și nu văd nicio patimă care să se mai miște. O adevărată binecuvântare a lui Dumnezeu! Nu simt nici un război, nu am gânduri, nici tulburări lăuntrice” [Arhim. Efrem Filotheitul, *Starețul meu Iosif Isihastul*, trad. din limba greacă de Ieroschim. Ștefan Nuțescu, Ed. Evanghelistos, București, 2010, p. 410]. Starea aceasta se concretiza și în dorința de a se împărtăși cât mai des cu Trupul și Sângele Domnului Iisus Hristos, chiar zilnic în ultimele săptămâni [fiind singura hrană (alături de puțin pepene) – Monahul Iosif Vatopedinul, *Cuviosul Iosif Isihastul*, trad. din limba greacă de Ieroschim. Ștefan Nuțescu, Ed. Evanghelistos, București, 2009, p. 141].

În dimineața zilei de vineri, 15/28 august 1959 [Poate nu e deloc întâmplător faptul că pururea pomenitul Stareț a adormit la 600 de ani de la trecerea la cele veșnice a celebrului isihast și teolog Sfântul Grigorie Palama († 1359), chiar perioada lor de viațuire pământească fiind aproape identică (1296-1359/1897-1959)], după obișnuita priveghere de toată noaptea, luând pentru ultima dată „merinde pentru viața veșnică”, a adormit întru Domnul în ziua de praznuire a Adormirii Maicii Domnului, așa după cum primise înștiințare că se va întâmpla [Monahul Iosif Vatopedinul, *Trăiri ale dumnezeiescului har. O epistolă despre viața lui Gheron Iosif Isihastul. Epistole inedite*, trad. din limba greacă de Ierom. Agapie Corbu, Editura Sf. Nectarie, Arad, 2008, p. 89]. Ucenicii săi aveau să își amintească despre această zi ca de una în care „simțeam că praznuim Paștele, Învierea, că ne aflăm în Săptămâna Luminată. Nu exista înfrîngere, ci doar bucurie pascală coborâtă din Cer” [Arhim. Efrem Filotheitul, *op.cit.*, p. 424].

A fost înmormântat de doi preoți (afară de cei ai obștii), la trei zile de la adormire, în locul mai dinaintea ales de el însuși, astăzi aici fiind amenajată o frumoasă capelă. Osemintele sale au fost împărțite de ucenicii săi, la trei ani de la cuvioasa sa adormire, fiindenerate ca ale unui sfânt [Cinstitul său cap se află în mănăstirea Sfântul Antonie din Arizona (SUA), iar alte părți din osemintele sale se găesc la Mănăstirea Vatopedi (Sfântul Munte Athos), Chilia de la Katunakia a părintelui Efrem Katunakiotul etc. În țara noastră, o părticică din cinstitele sale moaște se află la Mănăstirea Oașa (Alba). La scurt timp după adormirea Starețului, monahul Iosif Vatopedinul a alcătuit o rânduală de slujbă în cinstea Cuviosului (Vecernie, Utrenie și Paraclis), ce se săvârșește cu regularitate până în ziua de azi, atât în mănăstirile conduse/înființate de ucenicii Starețului, obicei practicat recent și în anumite biserici de enorie]. Sunt consemnate diferite întâmplări miraculoase legate de apariția Starețului Iosif de dincolo de mormânt, atât ucenicilor, ce au format obștea sa, cât și altora (monahi sau mireni), până în ziua de azi.

Dar, poate, cel mai mare argument ce poate fi invocat în susținerea vieții sale bineplăcute în fața lui Dumnezeu îl

constituie tocmai împlinirea profețiilor legate de dezvoltarea ulterioară a obștilor puținilor săi ucenici, fiind ușor de constatat azi că acele cuvinte rostite de Stareț cu mult timp înainte de mutarea sa la cele veșnice au devenit realitate, întrucât „măna sa de călugări” a cucerit în mare măsură Sfântul Munte [Elder Ephraim, *My Elder: Joseph the Hesychast and Cave-dweller*, Saint Anthony's Greek Orthodox Monastery, Florence, Arizona, 2013, p. 665].

Trebuie însă clarificată și problema legată de ziua praznuirii adormirii sale. Știm că Starețul a trecut la cele veșnice de praznicul Adormirii Maicii Domnului, dar se uită faptul că data de 15 august este calculată potrivit calendarului neîndreptat, ținut în Sfântul Munte (e vorba de anul 1959, schimbarea calendarului având loc în anii '20). Cei ce își rânduiesc slujirea potrivit calendarului îndreptat (nou), printre care și preoții și credincioșii aparținând Patriarhiei Ortodoxe Române, ar trebui să îl cinstească pe Cuvios pe 28 august (data ce corespunde exact zilei de 15 august din Sfântul Munte, dată la care însă athoniții nu îl pot cinsti pe Stareț, întrucât ea s-ar suprapune cu praznicul Adormirii Maicii Domnului, fapt pentru care au mutat slujba acestuia a doua zi, pe 16 august, respectiv 29 august, la noi). Deci, noi îl putem cinsti exact în ziua trecerii sale la cele veșnice, 28 august (15 august în Sfântul Munte), paralelismul cu sărbătorirea pe stil vechi fiind exclusă, întrucât data de 16 august corespunde cu data de 29 (Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul), ceea ce ar presupune (nerecomandat) comasarea celor două sărbători. Aceste informații corespund și pot fi verificate cu/prin cele scrise de Iosif Vatopedinul în cartea *Starețul Iosif Isihastul. Nevoaște, experiențe, învățături*, Editura Evanghelistos, București, 2009, p. 146, unde notează amănuntul că Starețul a trecut la cele veșnice într-o zi de vineri (ce corespunde zilei de 28 august 1959, pe stil nou). Ar fi deci corect să notăm această dată sub forma: 15/28 august 1959.

Pr. Dr. Cristian GROZA

Misiunea Bisericii Ortodoxe și provocările sale interne (IX)

10. *Fanatismul*. Într-o carte publicată cu ceva vreme în urmă (C.I. Toroczka 2010), arătăm că, în Biserica Ortodoxă, „se fac auzite din ce în ce mai multe voci care neagă contribuția ecumenică a acesteia”, socotind participarea la dialogul ecumenic ca o trădare față de etosul apostolic și patristic. Fundamentată pe texte ale Sfinților Părinți și canoane care condamnă relațiile cu ereticii, se postula astfel un pretins conflict între ierarhia eclezial-sinodală și figurile spirituale ale Ortodoxiei. Din nefericire, aceste voci sunt foarte virulente și astăzi, arena în care sunt lansate mesajele de genul „Ortodoxie sau moarte (sic!)” fiind mai ales spațiul virtual.

Pozițiile pro- sau anti-ecumenice posedă un substrat teologic și încearcă să ofere un răspuns deopotrivă la situația tragică a creștinismului – ce apare divizat – și la provocările socio-culturale ale lumii (post)moderne – care relativizează sau neagă de-a dreptul anumite valori creștine. Aceste aspecte sunt evidente și la pozițiile analizate în cartea amintită: pe de o parte, pr. Georges V. Florovsky și pr. Dumitru Stăniloae, pe de altă parte, Sf. Iustin Popovici și comunitatea monahală de la Muntele Athos. În ambele direcții – care, de altfel, nu pot fi defel sintetizate prin formule de genul alb-negru, pro-contra – se regăsește aceeași dorință de a se păstra și evidenția unitatea, sfințenia, catholicitatea și apoliticitatea Bisericii ca Trup al lui Hristos. Problema principală era reprezentată de ceea ce constituie dat (*Gabe*) și ceea ce constituie exigență misionară (*Aufgabe*) în Ortodoxie...

Din punct de vedere istoric, ne rezumăm a aminti că inițiative ecumenice pentru un dialog între creștini în secolul XX au fost lansate chiar de către ortodocși, în acest sens amintind enciclica Patriarhului ecumenic de la Constantinopol din 1920. După înființarea Consiliului Mondial al Bisericilor (1948), treptat majoritatea Bisericilor Ortodoxe autocefale au devenit membre active ale acestei organizații. Atât la adunările acesteia, cât și în cadrul dialogurilor ecumenice bilaterale, se poate spune că participanții ortodocși au urmărit exprimarea dogmelor nealterate ale Bisericii adevărate a lui Hristos, care, în viziunea lor, era tot una cu Biserica Ortodoxă. Suspiciunile ce au existat de-a lungul timpului pentru „căderea de la credință” au devenit, în timp, acuze. Astfel, în urma unor presiuni interne, în anul 1998 Bisericile Ortodoxe din Georgia și Bulgaria au părăsit Consiliul Mondial al Bisericilor (Detalii la N. Lossky et al. 2002; P. Kalaitzidis et al. 2014).

Încercând să identifice rațiunile culturale, istorice și teologice ale mișcărilor anti-ecumenice ortodoxe, P. Kalaitzidis a vorbit despre: 1) ambiguitatea persistentă a participării ortodoxe la Mișcarea Ecumenică (care generează deopotrivă o atitudine defensivă și o duplicitate a limbajului teologic – într-un fel la adunările ecumenice, cu totul altul când vorbim cu „ai noștri” ...); 2) modelele eclesiologice ortodoxe exclusiviste (care duc, în anumite

cazuri, la condamnarea în bloc a membrilor altor confesiuni, sau chiar la demonizarea lor, ștergând cu buretele aspectele pozitive ale unei tradiții creștine și făcând să nu se mai poată distinge obiectiv între factorii teologici și cei de altă natură din istoria unei confesiuni creștine); 3) pierderile succesive ale universalismului ortodox (sub presiunea factorilor istorici, cum ar fi dominația musulmană, sau culturali, cum ar fi ideile iluministe, s-a estompat conștiința Ortodoxiei că vocația ei este una universală, nu locală, răsăriteană, că misiunea ei vizează lumea întreagă, nu doar un anumit spațiu în care ortodocșii sunt majoritari); 4) discursul etno-religios ortodox fundamentalist și anti-ecumenic (care, bazat pe anumite realități istorice tensionate între Răsăritul și Apusul creștin, vede în acestea două blocuri monolitice aflate în opoziție); 5) anti-ecumenismul ca o formă specifică de fundamentalism ortodox și anti-modernism (legat de punctul anterior, respingând instinctiv fenomenul modernității și refuzând astfel orice dialog, conform „politicii struțului”); 6) „Întoarcerea la Părinți” (care, indiscutabil, a avut efecte benefice pe plan teologic și liturgic, redescoperind etosul autentic apostolico-patristic, dar a și generat anumite poziții radicale față de Occident, cu implicații pe plan ecumenic); 7) influența în creștere a mediului monahal (care, iarăși, are aspecte pozitive, dar poate crea sentimentul că monahismul se constituie ca singura formă „adevărată” de viață creștină, ceea ce poate duce la o opoziție față de „ceilați”: membrii altor confesiuni creștine, preoții de mir, laicii, sau chiar ierarhia) (A se vedea P. Kalaitzidis 2014:134-151).

Suntem siguri că, evitându-se derapajele doctrinare, dialogul ecumenic reprezintă o formă de misiune, de mărturie a Ortodoxiei în lumea de astăzi. Retragerea într-un *ghetto* ortodox răsăritean ar însemna o abdicare de la vocația universală a Bisericii Ortodoxe. Marginalizarea ortodocșilor, impusă timp de secole de factori externi, nu trebuie să fie urmată în zilele noastre de o altă marginalizare, autoimpusă de această dată. Rugăciunea liturgică: „Toți să fie una” atestă voia Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Cu aceeași tărie cu care sunt denunțate semnele ereziei și ale schismei, trebuie salutate semnele valorilor evanghelice și ale unității la toți creștinii. Principala sarcină a ortodocșilor nu este cea de a judeca – și mai ales de a judeca punând în raport idealurile proprii cu realitățile celorlalți ... În acest fel, acuzele și condamnările sunt inevitabile!

Concepte precum „ecumenism în timp” (G. Florovsky) sau „sobornicitatea deschisă” (D. Stăniloae) sunt contribuții teologice ortodoxe importante la dialogul ecumenic. Iarăși, cu aceeași siguranță cu care sunt citați mari teologi ortodocși din sec. XX ar trebui să li se recunoască acestora și participarea voită și conștientă la dialogul ecumenic. (În cazul pr. D. Stăniloae, am încercat să facem acest lucru. Vezi C.I. Toroczka 2013). Ca exemplu,

iată ce scria Florovsky: „adevărata problemă a apropierei creștine nu-i atât temă de corelație a tradițiilor paralele, ci, mai ales, de restabilire a tradiției înstrăinate ... Răsăritul și Apusul se pot întâlni și se pot regăsi numai dacă își amintesc de înrudirea lor primordială și de trecutul lor comun ... în ciuda stilurilor lor diferite, Răsăritul și Apusul aparțin organic la creștinătatea cea una” (G. Florovsky 1981:748). La rândul său, Stăniloae sublinia că „duhul sobornicesc al cuiva implică un anumit pluralism, întrucât, înțelegând misterul apofatic al lui Dumnezeu în care sunt cuprinse toate, are o deschidere și pentru cel ce nu are aceeași largă înțelegere ca el a tuturor aspectelor realității, știind că și înțelegerea mai îngustă a lui sesizează tot ceva din Dumnezeu ... Așa se produce o înțelegere simfonică a tuturor, în care înțelegerile lor se interpenetreză, comunică între ele, fără să se uniformizeze ... În această sobornicitate deschisă, transparentă și într-o continuă mișcare de depășire în sens vertical și orizontal, primesc o valoare nu numai chipurile și formele din Biserică sau din lumea creștină, ci toate ale lumii” (D. Stăniloae 1971:178-179).

Nu mai reluăm aici reflecțiile noastre din cartea mai sus amintită (Pentru G. Florovsky, vezi C.I. Toroczka 2010:17-68; pentru D. Stăniloae, vezi *Ibid.* p. 132-197). Oferim o interpretare, în „duh ecumenic”, a cunoscutei parabole a „fiului risipitor” (Lc. 15, 11-32): un fiu al Tatălui pleacă de la acesta (heterodox); duce o viață decăzută, cunoaște lipsurile pe care le atrage viața departe de Izvorul Vieții, dar apoi revine. Primit cu iubire de către părinte, care ar fi poziția corectă a celui care a stat mereu acasă, bucurându-se de plinătatea darurilor (ortodoxul)? Este acesta capabil să mai vadă în cel plecat și întors pe fratele său? Oare împărțirea de plenitudine să excludă iubirea și smerenia? Oare nu este responsabilitatea fiului rămas aproape de Tatăl cel puțin la fel de mare ca a fiului risipitor?

Bibliografie (selectiv): Ciprian Iulian Toroczka (cu Aurel Pavel), *Adevăratul și falsul ecumenism. Perspective ortodoxe asupra dialogului dintre creștini*, Ed. Universității „Lucian Blaga” din Sibiu/Andreiana, Sibiu, 2010; Idem, „Father Dumitru Stăniloae and the Ecumenical Dialogue. Between Disproof and Acceptance”, în *Review of Ecumenical Studies – Sibiu* 5 (2013), nr. 3, p. 339-373; Nicholas Lossky et al. (eds.), *Dictionary of the Ecumenical Movements*, ed. a II-a, WCC Publications, Geneva, 2002; Pantelis Kalaitzidis et al. (eds.), *Orthodox Handbook on Ecumenism. Resources for Theological Education*, Volos Academy Publications, Volos, 2014; George Florovsky, „Ethosul Bisericii Ortodoxe”, în *Mitropolia Ardealului* 23 (1981), nr. 10-12, p. 734-749; Dumitru Stăniloae, „Sobornicitatea deschisă”, în *Ortodoxia* 23 (1971), nr. 2, p. 165-180.

Lect. Dr. Ciprian Iulian TOROCZKAI

Fericitul Augustin: adevărata evlavie (credință) se bazează pe frică sau/și iubire? (IV)

Concluzii

În concluzie, putem afirma că în gândirea augustiniană teama este inferioară iubirii chiar dacă cronologic vorbind apare prima în sufletul omului. Augustin recunoaște apoi că nici frica de Dumnezeu la fel ca și cunoașterea și credința înțelese solitar nu folosesc în definitiv omului: „... am cunoscut ceea ce este de la început, că suntem puternici, că l-am cunoscut pe Tatăl – ei bine, toate acestea aduc oare laudă cunoașterii, ca să zic așa, și nu aduc laudă iubirii? Dacă am cunoscut, iubim, căci cunoașterea lipsită de iubire nu ne mântuiește. «Știința umflă de mândrie, iubirea zidește». Dacă vreți să vă mărturișiți credința fără să iubiți, începeți să vă asemănați cu demonii. Demonii îl mărturiseau pe Fiul lui Dumnezeu și ziceau: «Ce avem noi de-a face cu tine?». Și se îndepărtau. Voi mărturișiți-L și îmbrățișați-L. Într-adevăr, demonii se temeau de El din

pricina nedreptăților înfăptuite de ei, voi însă iubiți-L pe cel care v-a iertat de nedreptățile voastre” [*Ibidem*, II, 8; PG 35, col. 1993-1994, trad. rom. cit., p. 87].

Totuși, în privința iubirii lui Dumnezeu pentru motivul fricii de pedeapsă sau a răsplății, Augustin susține uneori *ambele motivații*, în sensul în care dacă omul nu urmărește răsplata este bine măcar să se teamă de pedeapsă. Iată un exemplu: „Ascultă și nu-ți pierde credința! Dacă era să-ți pierzi credința în mijlocul chinurilor, fii tare pentru răsplata promisă! Cine este cel care să lucreze într-o vie și să-și îndepărteze din inimă gândul la răsplata pe care urmează să o primească? Imaginează-ți că a uitat răsplata, atunci mâinile lui nu mai au nici o putere. Amintirea răsplății făgăduite îl face să stăruiască în lucrare și gândește-te că aici a promis

(continuare în p. 10)

Pr. Dr. Cătălin CRIȘAN

SPOVEDANIE ȘI INTELIGENȚĂ EMOȚIONALĂ

Motivația

Motivația pentru a realiza un lucru reprezintă resursa de energie și putere pe care ești dispus să o investești pentru lucrul respectiv. Dacă avem în vedere trinomul rațiune-poftă-iuțime, cred că acțiunea poftei sau a dorinței este prioritară, de vreme ce ea este cea care determină angajarea trup și suflet într-o direcție sau alta. În cazul în care dorești cu ardoare lăuntrică ceva, rațiunea te ajută să identifici cea mai eficientă cale de a ajunge la obiectivul propus și, consecutiv, mușchiul voinței se încordează declanșând o adevărată aliniere de forțe hormonale în scopul implementării.

Motivațiile noastre sunt în strânsă legătură cu valorile noastre. Cu ceea ce este important pentru noi. Ce îmi doresc eu de la viață? Răspunsul la această întrebare poate conține un concept-umbrelă: ACCEPTAREA. Doresc invariabil să fiu acceptat, respectat, valorizat pentru ceea ce sunt. Ar putea obiecta cineva zicând că sfinții, a căror mentalitate duhovnicească favorizează smerenia, nu jinduiesc după respectul celorlalți. Dimpotrivă. Și, totuși, ei doresc mai presus decât viața sau moartea să fie acceptați de Dumnezeu. Diferența între sfânt și păcătos e doar calitativă. Și, în cele din urmă, sfinții sfârșesc prin a fi primiți și acceptați de întreaga pleromă a Bisericii luptătoare.

Motivația preotului la scaunul Tainei Spovedaniei, grosso modo vorbind, se subsumează și ea dorinței de a fi acceptat. Dar de către cine, de ce și cu ce scop?

Doctore, vindecă-te pe tine însuși

Un terapeut foarte bine școlit i-a spus într-o zi soției: Dragă, cred că e mai mult decât suficient nivelul de pregătire la care am ajuns. O să-ți deschid acum un cabinet și îți garantez că într-un an de zile va fi plin de clienți. Bine, dragul meu, i-a răspuns soția. Zis și făcut. În șase luni de zile target-ul a fost atins cu succes. Numai că abia că au trecut vreo doi ani de zile și cabinetul a rămas gol. Draga mea, îi zise el soției, cred că am nevoie de mai multă pregătire. Așa este dragul meu, i-a răspuns soția, ai nevoie de mai multă pregătire. Și terapeutul și-a continuat pregătirea cu mari terapeuți ai lumii. După doi ani de zile, plin de zel, și-a redeschis cabinetul. Istoria însă s-a repetat. Nu știu cum se face, zise el, dar m-am pregătit cu Rogers și cu Winnicott și tot n-am reușit. Cred că trebuie... Să-ți continui studiile... termină soția propoziția. Da, draga mea, și pentru asta voi merge în India la cei mai renumiți șamani. După un an se întoarse și repuse pe picioare cabinetul dar, de asemenea, fără succes de durată. Când el a început din nou să peroreze despre studii, soția i-a tăiat-o scurt: Dragul meu, te-ai gândit vreun moment că poate problema nu este a clienților, ci a ta însuși? Poate că ar fi mai potrivit, continuă soția, să-ți întreb pe ei dacă este ceva anume care i-a deranjat la personalitatea ta. Cum, sări el cu gura, ce pot ei să-mi spună mie?! Eu nu am nici o vină! Nu eu sunt bolnav, ci ei!...Și, bineînțeles că și-a continuat studiile...

„Să îmbunătățim, poate; dar să vindecăm, niciodată!”

La scaunul Spovedaniei lucrurile pot devia ușor și pe nesimțite, deoarece este oferită poate cea mai mare ocazie a intimității interpersonale, credincios-preot. Am discutat în altă parte despre posibilitatea ca atât preotul, cât și credinciosul să facă anumite transferuri unul asupra celuilalt. Problema nu este dacă aceste transferuri au loc, ele fiind prezențe universale valabile, ci modul în care preotul “rezolvă” aceste situații, ori se lasă purtat de ele. Cea de-a doua situație se întâmplă atunci când preotul fie nu este conștient de ceea ce se întâmplă cu adevărat, fie știe despre ce este vorba dar nu vrea să accepte și neagă. Folosind o

metaforă, am spune că a ignora sau a nega existența unor astfel de fenomene relaționale echivalează cu situația în care medicul intră în blocul operator fără a dispune de un bisturiu bine ascuțit.

Am consemnat într-un articol anterior că aceste transferuri dinspre preot înspre penitent au la bază relațiile pe care preotul respectiv le-a avut de-a lungul vieții sale cu diferite persoane semnificative din viața sa: mama, tata, bunicii... Diferite aspecte ale acestor relații semnificative sunt apoi proiectate asupra credincioșilor și stau în spatele „de ce-urilor” sau motivațiilor profunde și neconștientizate care interferează cu procesul duhovnicesc.

Pentru a putea preîntâmpina aceste transferuri care pot bruiia relația duhovnicească, în primul rând trebuie ca duhovnicul să știe că ele sunt inevitabile, ținând de inerența slăbiciunii umane post-pecatoriale. El se va supune în permanență autoobservației și autoanalizei. Totul depinde de a ști să răspundă la mai multe de ce-uri.

De ce un credincios îmi este simpatic, iar altul îmi este antipatic? De ce unele spovedanii durează mai mult decât altele? De ce așez uneori o prea mare îngăduință, în timp ce alteori sunt extrem de corect? De ce după unele spovedanii mă simt încărcat și obosit? De ce îmi fuge uneori gândul de la procesul duhovnicesc? De ce uit că trebuie să spovedesc pe cineva? De ce uneori încurajez dialogul, iar alteori monologul? De ce uneori mă simt nervos, în timp ce alteori mi-e indiferent?

Desigur că la toate aceste întrebări, și la altele care se mai pot pune încă, se poate răspunde și altfel... adică prin tot felul de justificări care nu sunt altceva decât tot atâtea „cârpe lepădate” ale îndreptării personale. E vorba aici despre lipsa autocunoașterii. De o stimă de sine scăzută și care profită de orice ocazie de a învăța ceva despre sine. Stima scăzută de sine caută permanent răspunsuri și situații compensatoare forțate care sunt, de fapt, trucuri de menținere a echilibrului personalității. În cele din urmă, cea care rănește personalitatea este mândria. Fie chiar și mândria încrederii unilaterale și deformate în lucrarea harului divin prin Taina Spovedaniei. Un soi de fugă, de deresponsabilizare. Un fel de monofizism sacramental.

Soluția? Panaceul? Nu există: „Că nu este om care să fie viu și să nu greșească; numai Tu singur ești fără de păcat, dreptatea Ta este dreptate în veac și cuvântul Tău este adevărul”.

Și, totuși, Spovedania vindecătoare mai deasă a doctorului... Sau, poate chiar existența unor cabinete de psihoterapie ortodoxă în care preotul duhovnic – sau dacă pare prea mult, măcar studentul la teologie – să aibă ocazia și posibilitatea să-și identifice punctele nodale ale traseului existențial ca om pur și simplu supus greșelii, „purtând trup și viețuind în lume”.

Bibliografie:

1. GOLEMAN, Daniel (2008). *Inteligența emoțională*, București: Editura Curtea Veche.
2. MICUL MOLITFELNIC (2001). Cluj-Napoca: Editura Renașterea.
3. ROBERTIELLO, Richard, C. & SCHOENEWOLF, Gerald (2010). *101 greșeli în psihoterapie*, București: Editura Trei.

Pr. Dr. Ciprian Valentin BÎLBĂ

Fericitul Augustin: adevărata evlavie (credință) se bazează pe frică sau/și iubire? (IV)

(urmare din p. 9)

un om, care te poate și înșela. Cu cât mai tare trebuie să fii pe ogorul lui Dumnezeu, de vreme ce Adevărul însuși ți-a făcut promisiunea... Nu este aceasta răsplată pentru care ne îndeamnă să răbdăm în mijlocul chinurilor. Care-i atunci această răsplată? Este viața veșnică. Ați auzit și ați strigat cu bucurie. Iubiți ceea ce ați auzit și fiți eliberați de chinurile voastre pentru odihna vieții veșnice. Iată ce promite Dumnezeu, viața veșnică. Iată cu ce amenință Dumnezeu, cu focul cel veșnic. Ce le spune celor așezați la dreapta sa? «Veniți, binecuvântații Tatălui meu, luați împărăția care v-a fost pregătită de la întemeierea lumii». Ce le spune celor din stânga sa? «Mergeți în focul cel veșnic, care a fost pregătit pentru diavol și pentru îngerii lui». Așadar, dacă nu iubești încă acea răsplată, teme-te măcar de această pedeapsă” [Ibidem, III, 11; PG 35, col. 2003, trad. rom. cit., p. 123-125]. În continuare, Augustin va încheia propunând ambele motive: „Nimeni să nu vă ducă la moarte prin înșelătorie; căutați să doriți promisiunea vieții veșnice. Ce poate promite lumea? Orice-ar promite, o face unuia care poate că mâine va muri. Și cum te vei înfățișa înaintea aceluia care rămâne în veac? Un om puternic mă amenință, obligându-mă să fac ceva rău. Cu ce te amenință? închisori, lanțuri, foc, torturi, fiare. Oare te amenință cu focul cel veșnic? Îngrozește-te de amenințările Celui Atotputernic și iubește promisiunile lui, și astfel întreaga lume, fie că promite, fie că înspăimântă, începe să nu mai aibă nici o valoare” [Ibidem, III, 12; PG 35, col. 2003-2004].

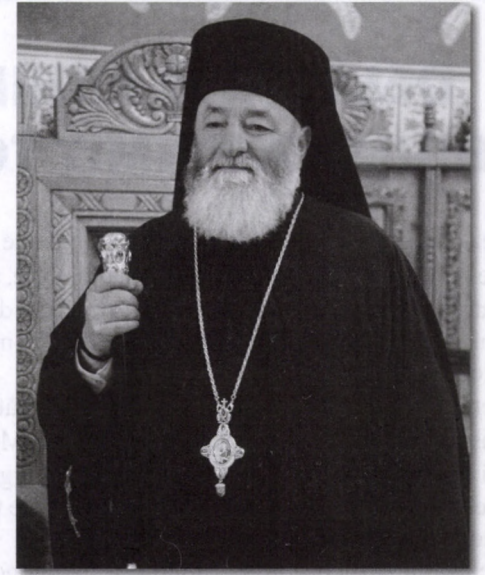
Astfel, deși s-ar părea că se situează pe o cale de mijloc în acceptarea ambelor motivații, totuși în majoritatea cazurilor prevalează *motivul răsplății*. Însuși Dumnezeu dorind să fie iubit cu plăcere și dacă la început se folosește de frică, o face ca cei delăsători să se întoarcă spre El în cele din urmă cu dragoste: „...însă, deoarece este așteptat să vină din cer ca judecător al celor vii și al celor morți, îi lovește cu o mare frică pe cei delăsători, ca să se întoarcă spre grijă, iar pe El să Îl dorească prin practicarea binelui, mai degrabă decât să se teamă de El din cauză că practică răul. Or, cu ce cuvinte poate fi numită sau prin ce operație mentală poate fi închipuită plata pe care El ne-o va da la sfârșit, o dată ce pentru ușurarea acestui drum ne dă atât de mult din Duhul Său, ca să avem în necazurile acestei vieți imensa încredere și dragoste a Aceluia pe Care nu Îl vedem încă și darurile proprii fiecăruia pentru zidirea Bisericii Lui, ca să facem ceea ce este de făcut nu numai fără murmur, ci chiar cu plăcere?” [De doctr. chr. I, XV, 14; PG 34, 25, trad. rom.: De doctrina christiana. Introducere în exegeza biblică, ediție bilingvă, traducere Marian Ciucă, introducere, note și bibliografie de Lucia Wald, Ed. Humanitas, București, 2002, p. 75]. Sunt astfel situații în care Augustin vorbește de cei „care se tem de Dumnezeu și care caută viața fericită” (cf. Ibidem, II, XXXIX, 58; PG 34, 62; trad. rom. cit., p. 187) sau de faptul că „omul cu frica lui Dumnezeu îi caută plin de grijă voia în Sfintele Scripturi” (Ibidem, III, I, 1; trad. rom. cit.; PG 35, 65; p. 199) ori că „acea care se tem de Dumnezeu și care prin credință au devenit blânzi caută voia lui Dumnezeu” (Ibidem, II, IX, 14; PG 34, 62; trad. rom. cit., p. 127), arătând astfel finalitatea pozitivă a fricii în cele din urmă prin transformarea ei în căutare și iubire a lui Dumnezeu.

Această frică și punere la încercare o va explica Augustin ca fiind una pedagogică, în sensul în care și noi suntem puși la încercare ca și poporul evreu prin pustie, dar nu pentru a fi părăsiți de El, ci pentru a ajunge la desăvârșire: „Ei au zăbovit atâta timp, pentru că erau puși la încercare de Domnul, nu pentru că erau părăsiți de El. Dar suntem puși la încercare prin chinuri trecătoare și, prin ispitele vieții de acum, devenim desăvârșiți. Dacă nu vrei să muriți de sete în acest pustiu, beți dragostea. Ea este Izvorul pe care Dumnezeu a vrut să-l pună aici, ca să nu cădem de oboseală în drumul nostru; când vom ajunge în patrie, vom bea din el pe săturate” [In Io. Ep. tr., VII, 1; PG 35, col. 2029; trad. rom. cit., p. 221].

• AGENDA PASTORALĂ •

P.S. ILARION FĂGĂRĂȘANUL

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului

Ierod. Nicolae DANCO

Sâmbătă, 5 august – A săvârșit Sf. Liturghie la Mănăstirea Rășinari. Seara, a săvârșit Vecernia cu Litie la Schitul Păltiniș.

Duminică, 6 august – Cu prilejul Praznicului „Schimbarea la Față”, a săvârșit Sf. Liturghie la Schitul Păltiniș.

Duminică, 13 august – A săvârșit Sf. Liturghie în Parohia Comana de Jos, Protopopiatul Rupea.

Luni, 14 august – A săvârșit Vecernia și Utrenia la Mănăstirea „Brâncoveanu”, Sâmbăta de Sus

Martți, 15 august – Praznicul Adormirii Maicii Domnului, a săvârșit Sf. Liturghie la Mănăstirea „Brâncoveanu”, Sâmbăta de Sus

Miercuri, 16 august – A slujit la Mănăstirea Horezu, Vâlcea.

Joi, 17 – vineri, 18 august – A participat la Ședința Sfântului Sinod.

Duminică, 20 august – A săvârșit Sfânta Liturghie la Mănăstirea Turnu Roșu, Sibiu.

Sâmbătă, 26 august – A săvârșit Taina Cununiei la Mănăstirea „Sf. Ioan”, Poiana Brașov.

Duminică, 27 august – A săvârșit Sfânta Liturghie la Mănăstirea „Sf. Ioan”, Poiana Brașov.

Martți, 29 august – De sărbătoarea Tăierii Capului Sf. Ioan Botezătorul, a săvârșit Sfânta Liturghie la Mănăstirea Breaza, Brașov.

Remember:

Eveniment ecumenic la Sibiu în 2007

Un eveniment de o importanță deosebită ce s-a derulat la începutul lunii septembrie în urmă cu 10 ani la Sibiu a fost unul de excepție, și anume *Cea de-a III-a Adunare Ecumenică Europeană*.

Precum este știut, în acel an – 2007 – Sibiu a fost declarat *Capitală Culturală Europeană*, împreună cu orașul *Luxembourg*, pe parcursul întregului an desfășurându-se în el numeroase evenimente culturale, sociale și politice. Pentru aproape o săptămână (4-9 septembrie), Sibiu a devenit și Capitală a ecumenismului european prin desfășurarea celei de-a III-a Adunări Ecumenice Europene.

A fost un fapt fericit și providențial, pentru că orașul Sibiu este în același timp un oraș multiconfesional, multi-etic și multicultural.

Dacă prima Adunare Ecumenică Europeană a avut loc la Basel (Elveția) în 1989, într-un mediu eminent protestant, dacă cea de-a doua Adunare Ecumenică a avut loc într-un mediu exclusiv catolic, la Graz (Austria), în 2007, iată, cea de-a III-a Adunare Ecumenică s-a desfășurat la Sibiu într-un mediu preponderent ortodox.

Tema acestei Adunări Ecumenice de la Sibiu a fost una inedită, luată din cultul ortodox, mai precis din slujba Învierii: *„Lumina lui Hristos luminează tuturor – Speranță pentru reînnoire și unitate în Europa”*.

Adunarea a fost organizată de către cele două organisme ecumenice reprezentative: Conferința Bisericilor Europene (KEK) și Consiliul Conferințelor Episcopale din Europa (CCEE). Beneficiind de statutul de Capitală Culturală Europeană, orașul Sibiu a fost în măsură să răspundă tuturor cerințelor impuse de o prezență masivă a celor aproximativ 2500 de invitați care au participat din țară și din străinătate.

Au fost prezenți reprezentanți ai Bisericilor Ortodoxe, Romano-Catolice și Greco-Catolice, Protestante, Anglicane și Armene din Europa.

Ceremonia de deschidere a Adunării a avut loc marți, 4 septembrie 2007, la ora 19:00 în Piața Mare a orașului și a constat în cuvântări de salut din partea organizatorilor, gazdelor și a invitaților, precum și din cântări și imnuri religioase în diferite limbi, prin care s-a adus laudă lui Dumnezeu Cel în Treime închinat.

În luările de cuvânt, toți vorbitorii au subliniat importanța momentului, ca și implicațiile mesajului evanghelic în lumea contemporană. Seara, la reședința mitropolitană din Sibiu, Î.P.S. Mitropolit Dr. Laurențiu Streza a oferit o cină festivă în onoarea Sanctității Sale Patriarhul Ecumenic de Constantinopol, Bartolomeu I, prezent la deschiderea Adunării și la care au participat toți ierarhii și șefii de culte prezenți, precum și autoritățile locale.

Deschiderea propriu-zisă a Adunării a avut loc miercuri, 5 septembrie, la ora 09:00 în cortul special amenajat din Piața Mare a Sibiului, fiind precedat de săvârșirea unui serviciu religios prezidat de către cardinalul Iosip Bozanic din Croația. Sanctitatea Sa Bartolomeu I, Patriarhul Ecumenic de Constantinopol, a ținut o meditație după care a prezentat Mesajul Sanctității Sale adresat Adunării.

Arătând bucuria participării Sale la acest eveniment ecumenic și importanța lui deosebită pentru întreaga creștinătate europeană, amintind figura luminoasă a patriarhului de pioasă amintire Teotist, Sanctitatea Sa a spus între altele: *„Binecuvântăm și salutăm această călătorie sfântă a creștinătății europene, călăuzită de Lumina lui Hristos ca de la un far la altul, în care recunoaștem călătoria Sa răstignită de-a lungul secolelor, mai ales în timpul dezmembrărilor creștinătății în numeroase Biserici și confesiuni, dar și în dorința tot mai mare și, mai ales, în obligația restaurării comuniunii și unității creștine”*.

Sanctitatea Sa a prezentat apoi rolul Bisericilor Creștine în procesul de unificare și de consolidare spirituală a noii Europe precum și responsabilitățile la care sunt chemate pentru a-și împlini misiunea lor sfântă pe acest pământ.

În cadrul plenarei inaugurale a luat cuvântul și dl Traian Băsescu, președintele României, care a transmis un mesaj de salut participanților la Adunare. Au adresat apoi mesaje Adunării cei doi președinți ai CCEE și KEK, respectiv Em. Sa Cardinalul Peter Erdo (Ungaria) și Rev. Jean Arnold de Clermont (Franța). Din partea Bisericilor locale s-au adresat plenului Î.P.S. Daniel, mitropolitul Moldovei și Bucovinei și locțiitor de patriarh al BOR, care a spus între altele: *„Având convingerea că prin extinderea Uniunii Europene dialogul ecumenic va fi și mai mult promovat, ne exprimăm încă o dată bucuria de a vă primi în România, țară care deși din acest an 2007 a devenit stat membru al Uniunii Europene, nu a încetat niciodată să se manifeste în spirit cu adevărat european. În același timp, ca cetățeni a Europei avem datoria de a fi împreună-lucrători, alături de creștinii din întreaga lume pentru a manifesta o responsabilitate comună în mărturisirea lui Hristos realizată în cooperare prin promovarea credinței creștine și a valorilor creștine și prin solidaritate în rezolvarea problemelor urgente cu care se confruntă societatea de astăzi”*.

Subtema primei zile a lucrărilor Adunării a fost *„Lumina lui Hristos și Biserica”*, susținând referate diferiți reprezentanți ai Bisericilor din Europa, urmate de discuții în plen. A fost prezentat apoi un mesaj al Sanctității Sale Papa Benedict al XVI-lea, citit de către Em. Sa Jean Claude Perisset, nunțiu papal în România. S. Sa a amintit despre importanța dialogului ecumenic și interreligios, precizând că *„rugăciunea pentru unitate este calea regală spre ecumenism. Ea îi duce pe creștinii Europei la o viziune reînnoită a lui Hristos și a unității Bisericii Sale. Ea ne permite, între altele, de a ne confrunța cu curaj cu amintirile dureroase care nu lipsesc din istoria Europei, precum și cu rănilor sociale ale timpului nostru și cu relativismul care predomină astăzi”*.

După-masă, lucrările s-au reluat pe grupe de lucru pe trei teme: *Unitate, Spiritualitate, Mărturie*.

Joi, 6 septembrie, în cursul dimineții s-au adresat participanților în plen dl Călin Popescu Tăriceanu, prim-ministru al României, și dl Rene van der Linden, președinte al Adunării Parlamentare a Consiliului Europei, precum și dl Manuel Barroso, președintele Comisiei Europene. Subtema zilei a fost *„Lumina lui Hristos și Europa”*, prezentând

alocuțiuni șefi de Biserică, între care și P.F. Anastasios, Arhiepiscopul Tiranei și al întregii Albanii, urmată apoi de o masă rotundă.

Vineri, 7 septembrie, subtema zilei a fost *„Lumina lui Hristos și lumea”*, tratată în plen și în subcomisiile de lucru. Seara a fost oficiată o Vecernie ortodoxă cu Litie în Catedrala mitropolitană din Sibiu cu prezența tuturor participanților, la care Î.P.S. Mitropolit Daniel al Moldovei și Bucovinei a susținut o meditație în legătură cu cinstirea Maicii Domnului în Biserica Ortodoxă.

Sâmbătă, 8 septembrie, fiind zi de sărbătoare (Nașterea Maicii Domnului), s-a oficiat Sfânta Liturghie în cortul din Piața Mare, ca și în Bisericile Ortodoxe, Catolice și Greco-Catolice din oraș.

S-a derulat apoi Sesiunea plenară în cadrul căreia s-au evaluat concluziile de la discutarea celor trei subteme și a avut loc un concert religios, după care a fost pus în discuție Mesajul final al Adunării.

Seara, între orele 20:00 și 22:00, în Piața Mare s-a desfășurat, deși pe o vreme nefavorabilă, festivitatea de închidere a Adunării, la care au participat ierarhi, preoți, credincioși și invitați, care pe parcursul a trei ore au urmărit un reușit spectacol muzical-coregrafic, după care a avut loc o impresionantă ceremonie a Luminii purtate în procesiune împreună cu Evanghelia și Crucea printr-o miile de participanți. A fost cu adevărat o revărsare de lumină, de bucurie și de har, care a încălzit inimile tuturor celor care au luat parte la acest eveniment unic din viața Bisericilor europene.

Duminică, 9 septembrie, s-a săvârșit Sfânta Liturghie în bisericile comunităților din Sibiu, iar între orele 11:00 și 12:00 a avut loc rugăciunea de închidere a celei de-a III-a Adunări Ecumenice Europene din Sibiu, la care au participat reprezentanții tuturor Bisericilor locale afiliate celor două organizații ecumenice europene, preoți și credincioși și majoritatea delegațiilor.

Prin amplexarea ei, prin numărul mare al participanților, Adunarea Ecumenică de la Sibiu rămâne una dintre manifestările de răsunet ale ecumenismului european și se constituie, totodată, ca o piatră de hotar în drumul pe care Bisericile îl au de parcurs într-o Europă unită, ce nu trebuie nicidecum să-și uite rădăcinile ei profund creștine ancorate în Evanghelia lui Hristos, Cel ce este *„Calea, Adevărul și Viața”*.

Adunarea Ecumenică de la Sibiu a arătat că noi, *„creștinii din întreaga Europă, precum și din afara ei, suntem chemați ca martori ai puterii transformatoare a acestei Lumini, care este mai puternică decât întunericul, să o proclamăm ca și o speranță atotcuprinzătoare pentru Bisericile noastre, pentru toată Europa și pentru întreaga lume”*, așa cum se stipulează în preambulul Mesajului Final al Adunării.

Privit acum, după un deceniu de la derularea lui, evenimentul de excepție de la Sibiu apare ca o piatră de hotar în istoria creștinismului european și ca un factor de coeziune între Biserici și popoare unite în duhul dragostei lui Hristos Domnul, Cel ce este *„Lumina Cea adevărată”* și *„Soarele Dreptății”*.

† VISARION, Episcopul Tulcii

• TELEGRAFUL EVENIMENT •

DELEGAȚIA ARHIEPISCOPIEI SIBIULUI A PRIMIT TORȚA ITO 2018

Cea de-a patra ediție a Întâlnirii Internaționale a Tinerilor Ortodocși din Întreaga Lume (ITO) s-a încheiat în data de 4 septembrie, printr-o ceremonie oficiată la Iași, în cadrul căreia a fost predată torța ITO 2018 delegației Arhiepiscopiei Sibiului, organizatoarea ediției de anul viitor a celui mai mare eveniment dedicat tineretului ortodox.

Ceremonia a fost oficiată pe o scenă amenajată în fața Catedralei mitropolitane din Iași, în prezența Înaltpreasfințitului Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, a mai multor ierarhi din țară și străinătate, a organizatorilor și oaspeților, precum și a celor peste 5000 de tineri din toate eparhiile țării, din diaspora și din Bisericele ortodoxe din întreaga lume.

Delegația Arhiepiscopiei Sibiului a fost condusă de consilierul cultural eparhial, pr. lect. univ. dr. Emanuel Tăvală, care a transmis salutul Înaltpreasfințitului Laurențiu, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, și i-a invitat pe tineri să participe la ediția de anul viitor a manifestării.

„Felicit toți organizatorii acestui frumos eveniment de care ne-am bucurat împreună. Vom face tot ce ne stă în putință pentru ca manifestarea de la Sibiu de anul viitor să se ridice cel puțin la nivelul manifestărilor precedente. Ați venit aici, la Iași, pentru a găsi răspunsuri legate de libertatea noastră și a voastră, a fiecăruia. Anul viitor, în anul Centenarului, în anul când sărbătorim 100 de ani de la Marea Unire, vă invităm înapoi în Ardeal, în inima țării, pentru ca uniți în Duhul lui Hristos să spunem împreună «La mulți ani, România!». Vă invităm să faceți călătoria de aici, de la granița de acum a țării, la granița de la 1918 a Imperiului, acolo unde un popor obidit a învățat să-și manifeste libertatea națională, etnică și confesională”, a spus pr. Emanuel Tăvală.

Daruri pentru oșpeți

Torța ITO 2018 a fost predată de doi reprezentanți ai tinerilor din Arhiepiscopia Iașilor și a fost primită de Vicențiu Bășa, reprezentant al Departamentului de Tineret al Arhiepiscopiei Sibiului, și de Teodora Șpan, președinta Organizației Tinerilor din Sibiu.

Din delegația Arhiepiscopiei Sibiului au mai făcut parte pr. Vasile Dariciuc, coordonator al Departamentului de Tineret din cadrul eparhiei, pr. Costin Butnar, responsabil pentru Departamentul menționat în județul Brașov, preoți, precum și peste 120 de tineri din protopopiatele județelor Sibiu și Brașov.

Reprezentanții tinerilor de la Iași au oferit delegației de la Sibiu mai multe daruri, între care o icoană a Sfintei Cuvioase Parascheva, un ceas de perete simbolizând începerea pregătirilor pentru ITO 2018, o carte de rugăciune, o agendă, cărți și un metanier.

ITO 2018 va avea loc la Sibiu la începutul lunii septembrie, cu participarea tinerilor ortodocși din toate comunitățile ortodoxe ale lumii.

REDACTOR-ȘEF:

Î.P.S. Dr. LAURENȚIU STREZA

COLEGIUL DE REDACȚIE

Senior-editori: Pr. Academician Mircea Păcurariu; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan. **Secretar de redacție:** Pr. Lect. Dr. Emanuel Tăvală. **Membri:** Pr. Conf. Dr. Constantin Necula, Conf. Dr. Lucian Grozea, Diac. Dr. Ștefan L. Toma, Pr. Dr. Cristian Muntean, Pr. Dr. Vasile Gafton. **Responsabil ediție online:** Vicențiu-Dragoș Bășa.

ISSN 1223-8392

BIBLIOTECA „ASTRA”
SIBIU

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se primesc pe adresa: Redacția „Telegraful Român”, 550179 – Sibiu, str. Mitropoliei, nr. 35; e-mail: telegrafulroman@yahoo.com. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL pentru anul 2017 este de 48 lei; cod IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001. BCR Sibiu, str. Emil Cioran, nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.

Tiparul executat la *Tipografia Șaguniana* – Sibiu